

Konkurrenceforholdene på betalingskortmarkedet 2008

Konkurrencestyrelsen
Januar 2008

1. SAMMENFATNING	4
1.1 Udviklingen i brugen af betalingskort i Danmark.....	4
1.2 Gebyrer på betalingskort i Danmark.....	5
1.2.1 Gebyret for internetbetalinger sættes ned	6
1.2.2 Det maksimale gebyr for brug af udenlandsk udstedte internationale kort sættes ned	6
1.2.3 Gebyret for brug af dansk udstedte internationale debetkort sættes ned.....	7
1.3 Sikkerheden ved brug af betalingskort i Danmark	7
1.4 Betydningen af ny EU-regulering på kortmarkederne	8
1.5. Den teknologiske udvikling på kortmarkederne.....	8
1.6 Omfanget af co-branding	10
2. UDVIKLINGEN I BRUGEN AF BETALINGSKORT	10
2.1 Udviklingen i antallet af forretninger, der modtager betalingskort.....	11
2.2 Udviklingen i antallet af dansk udstedte betalingskort	13
2.3 Udviklingen i antallet af transaktioner for Dankort	14
2.4 Udviklingen i omsætningen for Dankort og Visa/Dankort	15
2.5 Udviklingen i antallet af transaktioner for dansk udstedte internationale betalingskort	17
2.6 Udviklingen i omsætningen for dansk udstedte internationale kort og Visa/Dankort	18
3. GEBYRER PÅ BETALINGSKORT I DANMARK	19
3.1 Konkurrencestyrelsens undersøgelser af gebyrerne på det danske betalingskortmarked...20	
3.2 Gebyrudviklingen i Danmark.....	22
3.3 Gebyrerne for Dankort i den fysiske handel	22
3.3.1 Abonnementsordningen	23
3.3.2 Beregning af abonnementssatserne.....	23
3.3.3 Forretningernes gebyrer over for brugerne	24
3.4 Gebyrerne for brug af Dankort på internettet.....	25
3.5 Gebyrer for brug af internationale betalingskort.....	25
3.6 PBS A/S nedsætter en række gebyrer for brugen af betalingskort.....	26
3.7 EU-kommissionens afgørelse i sagen vedrørende MasterCards multilaterale interbankgebyr	27
3.7.1 Sagens baggrund	28
3.7.2 MasterCards multilaterale interbankgebyrer	28
3.7.3 Kommissionens afgørelse	29
3.7.4 Afgørelsens betydning for det danske betalingskortmarked	30

4. SIKKERHEDEN VED BRUG AF BETALINGSKORT I DANMARK	31
4.1 Brugen af chip i den fysiske handel.....	31
4.2 Misbrug af Dankort.....	33
5. BETYDNINGEN AF NY EU-REGULERING PÅ KORTMARKEDERNE	36
5.1 Baggrund.....	37
5.2 Direktivets indhold	38
5.2.1 Anvendelsesområdet.....	39
5.2.2 Betalingstjenester.....	40
5.2.3 Betalingsinstitutter	41
5.2.4 Oplysningskrav	42
5.2.5 De generelle aftalevilkår, herunder rettigheder og forpligtelser	43
5.3 Gennemførelse af direktivet i Danmark	48
6. DEN TEKNOLOGISKE UDVIKLING PÅ KORTMARKEDERNE	49
6.1. Forbrugernes interesser	50
6.2 Forbrugernes betalingsvillighed.....	52
6.3 Bud på den teknologiske udvikling	53
6.3.1 Udviklingen inden for chipteknologi og PIN.....	53
6.3.2 Kontaktløse kort.....	54
6.3.3 Kontaktløse terminaler i betjente miljøer.....	54
6.3.4 Customer Activated Terminals (CAT).....	55
6.3.5 Mobiltelefoner	56
7. UDVIKLINGEN I CO-BRANDING (DVS. KORT MED FLERE TYPER BETALINGSFUNKTIONER).....	56
7.1 Co-branding/co-badging	57
7.2 Co-branding i Danmark.....	58
7.3 Regler og praksis for co-branding i medlemslandene	59
ORDLISTE.....	61

1. Sammenfatning

Økonomi- og erhvervsministeren skal i henhold til betalingsmiddeloven hvert andet år afgive en rapport til Folketinget om forholdene på betalingskortmarkedet. Den forrige rapport blev afgivet primo 2006, og Konkurrencestyrelsen har derfor som sekretariat for økonomi- og erhvervsministeren undersøgt forholdene på betalingskortmarkedet.

Konkurrencestyrelsen har undersøgt:

- Udviklingen på de danske kortmarkeder, herunder
  - Udviklingen i brugen af betalingskort
  - Gebyrer på betalingskort
- Sikkerheden ved brug af betalingskort i Danmark, herunder
  - Omfanget af misbrug i Danmark
- Betydningen af ny EU-regulering på kortmarkederne
- Den teknologiske udvikling på kortmarkederne
- Omfanget af såkaldt co-branding, hvor et betalingskort har forskellige egenskaber afhængig af anvendelsen

Sammenfattende tegner rapporten et billede af det danske marked for betalingskort, hvor betalingskort bliver stadig mere anvendt, hvor gebyrerne er rimelige, hvor sikkerheden er høj, og hvor nye teknologier tages i anvendelse.

PBS A/S har over for økonomi- og erhvervsministeren tilkendegivet, at selskabet i foråret 2008 vil nedsætte betalingen for en række betalingstransaktioner med betalingskort på det danske marked.

1.1 Udviklingen i brugen af betalingskort i Danmark

Danskerne bruger deres betalingskort meget og i stadigt stigende omfang. Kortene bliver også mere udbredt. I 2007 var der udstedt knap 3,9 mio. Dankort eller Visa/Dankort. Dermed har en meget høj andel af de 4,2 mio. voksne danskere et Dankort. Danskerne er i stigende omfang ved at få flere betalingskort. Konkurrencestyrelsen skønner således, at der alt i alt er udstedt op mod 2 mio. internationale betalingskort.

I alt bruger danskerne betalingskort 827 mio. gange om året. Heraf tegner Dankortet sig for den helt overvejende del af transaktionerne, jf. tabel 1.1. Det skønnes, at over 95 pct. af betalingstransaktionerne i Danmark 2007 vil være gennemført med Dankort.

Tabel 1.1 Danskernes betalingskorttransaktioner

Mio.	2004	2005	2006	2007 ¹
I Danmark				
Dankort	586	586	676	737
Internationale kort	10-15	15-20	22-27	30
I udlandet				
Visa/Dankort	16	20	25	30
Internationale kort	12 – 17	15-20	20-25	30
I alt	602-612	636-646	743-753	827

Kilde: Afsnit 6 (PBS A/S, SEB) og Konkurrencestyrelsens egne beregninger

1) Transaktionsantallet for de internationale betalingskort og for Visa/Dankort i udlandet er skønnet af Konkurrencestyrelsen.

Anm.: Internationale kort er MasterCard, Diners, American Express osv.

Brugen af betalingskort er stigende uanset, hvordan udviklingen måles. Dankortet og de internationale kort bruges oftere, handel over internettet sker i stærkt stigende omfang med betalingskort, og også i udlandet bruger danskerne betalingskort stadig hyppigere.

1.2 Gebyrer på betalingskort i Danmark

En af årsagerne til, at betalingskort er så anvendte og udbredte i Danmark, er uden tvivl, at gebyrerne ved brug af betalingskort som følge af reguleringen for de flestes vedkommende findes rimelige.

Loven bestemmer bl.a., at forretningerne ikke må opkræve gebyr for brug af Dankort i den fysiske handel, og at bankerne (og PBS A/S) højst må opkræve et abonnementsbeløb af en vis størrelse af forretningerne, jf. tabel 1.2. Der gælder særlige gebyrsatser for handel over internettet.

Tabel 1.2 Regulering af gebyrer i den fysiske handel

Korttype	Hvad må banken tage af forretningen i gebyr?	Hvad må forretningerne tage af forbrugeren i gebyr?
Nationale kort:		
Dankort og Visa/Dankort med chip (debetkort)	Årlig abonnementsbetaling.	0 kr.
Dansk udstedte nationale kreditkort uden chip	0 kr.	0 kr.
Internationale kort:		
Dansk udstedte internationale debetkort: Visa Electron og Maestro	Max 0,4 % dog højst 4 kr.	0 kr.
Dansk udstedte internationale kreditkort fx Eurocard, MasterCard, Amex og Diners Club	Max 0,75 % pr. transaktion	0 kr.
Udenlandsk udstedte internationale betalingskort	Gebyret må ikke være urimeligt	Gebyret må ikke være urimeligt

Kilde: Konkurrencestyrelsen hjemmeside www.ks.dk under betalingskort

Abonnementsbetalingen, som forretningerne betaler for brug af Dankort, er bestemt direkte i en bekendtgørelse og har udviklet sig stabilt. Konkurrencestyrelsen fører tilsyn med betalingsmiddelovens gebyrbestemmelser og skal for internationale kort tilse, at de regulerede gebyrer ikke er urimelige. Konkurrencestyrelsen gennemfører undersøgelser af, om de øvrige gebyrsatser er rimelige.

1.2.1 Gebyret for internetbetalinger sættes ned

Der er sket en stigning i antallet af transaktioner over internettet, men mængden af internettransaktioner må forventes at kunne øges yderligere, hvis gebyrerne for småbetalinger ved brug af Dankort og de internationale kort over internettet nedsættes.

Konkurrencestyrelsen har drøftet sagen med PBS A/S. PBS A/S er enig i, at det kan være en god idé at reducere betalingen for mindre internetbetalinger. PBS A/S har derfor tilkendegivet over for økonomi- og erhvervsministeren, at selskabet vil nedsætte betalingen for denne type transaktioner i løbet af foråret 2008.

1.2.2 Det maksimale gebyr for brug af udenlandsk udstedte internationale kort sættes ned

Konkurrencestyrelsen har påpeget, at gebyret på udenlandsk udstedte internationale kreditkort er for højt. Der synes således at være plads til en betydelig reduktion af det maksimale gebyr, som forretningerne skal betale, når de tager imod disse kort.

Konkurrencestyrelsen har drøftet sagen med PBS A/S, som er enig i, at det maksimale gebyr for at tage imod udenlandsk udstedte internationale kort kan sættes ned. PBS A/S vil senest i marts 2008 offentliggøre, hvor stor gebyrnedsettelsen bliver.

For samtidig at styrke sikkerheden omkring kortbetalinger vil PBS A/S fjerne årsafgiften for alle de forretninger, som tager imod internationale kort, og som har en terminal, der læser chip. PBS A/S har tilkendegivet, at det vil ske på linje med de øvrige gebyrændringer i foråret 2008.

1.2.3 Gebyret for brug af dansk udstedte internationale debetkort sættes ned

I lyset af de øvrige nedjusteringer af kortgebyrerne har PBS A/S ligeledes meddelt økonomi- og erhvervsministeren, at selskabet i foråret 2008 vil nedsætte gebyret for brug af dansk udstedte internationale debetkort (dvs. Visa Electron, Maestro og MasterCard Debet). Nedsættelsen vil reducere forretningernes omkostninger ved at tage imod internationale betalingskort. Det vil ikke have nogen direkte virkning for forbrugerne, der som hidtil ikke må opkræves gebyr ved brug af internationale debetkort i fysisk handel.

1.3 Sikkerheden ved brug af betalingskort i Danmark

Det er vigtigt for den fortsatte tillid til betalingskort, at kortene er sikre at bruge, og at kortsystemerne yder god beskyttelse mod misbrug. Beskyttelsen af forbrugere og forretninger mod misbrug vil hele tiden blive udviklet, fordi kortmisbrugere bliver stadig mere opfindsomme.

Som led i udviklingen af Dankortsystemets sikkerhed er der indført chip på Dankortene. Chippen betyder, at kortet er meget sværere at kopiere, hvis chippen bruges. PBS A/S har derfor gjort hæftelsesreglerne afhængige af, om forretningerne anvender nyt udstyr, der kan læse chippen.

Det har taget tid at udvikle og anvende det nye udstyr, men udviklingen i de transaktioner, hvor chippen bruges, er kraftigt stigende. I dag bruges chip i over 70 pct. af transaktionerne med Dankort i den fysiske handel.

Chipteknologien har betydet, at tyveri af kortinformationer og PIN-kode er blevet mindre interessant, og misbruget i form af forfalskede Dankort er faldet, så det i 1. halvår 2007 var meget lavt. Der var 2 sager, og tabet udgjorde omkring 20.000 kr.

Det samlede misbrug af Dankort i Danmark har altid ligget lavt, både hvad angår antallet af sager og tabet som følge af misbrug, og gør det stadig. Antallet af sager nåede i 2003 og 2004 op over 5.000, men faldt til 4.500 i 2006.

Hovedparten af misbrugssagerne omhandler misbrug af stjålne og tabte kort, og antallet af disse sager har været stigende. Denne form for misbrug er ikke afhængig af, om et kort har chip, eller om forretningerne benytter chippene. Det er derfor vigtigt, at forretninger og kortholdere er opmærksomme på de sikkerhedskrav, udsteder og indløser stiller, når et betalingskort benyttes.

Misbruget på internettet har desuden været nogenlunde konstant på et lavere niveau i forhold til 2004¹, hvilket er positivt, ikke mindst i betragtning af, at brugen af Dankort på internettet samtidig er steget meget.

¹ For 2007 er misbruget med Dankort endnu kun opgjort for 1. halvår 2007, jf. afsnit 4.

1.4 Betydningen af ny EU-regulering på kortmarkederne

I foråret 2007 blev et nyt EU-direktiv om betalingstjenester i det indre marked vedtaget. Det er formålet med direktivet at skabe de juridiske rammer for et indre marked for detailbetalinger.

Direktivets anvendelsesområde (dvs. de typer betalinger, der er omfattet af direktivet) omfatter generelt betalingskort. Anvendelsesområdet dækker dog ikke kort med en begrænset anvendelse, herunder de såkaldte detailhandelskort. En stor del af benzinselskabernes betalingskort, kontokort og andre betalingskort udstedt af sammenslutninger af detailhandlende, trafikelskabers betalingskort som f.eks. Rejsekortet, er således ikke omfattet af direktivets regulering.

En anden undtagelse er mobil- og internetbetalinger for såkaldte digitale tjenester, hvor varer og tjenesteydelser leveres til og skal anvendes ved hjælp af telekommunikations-, digital- eller it-udstyr.

For de betalingskort, der er omfattet af direktivets regulering, f.eks. Dankortet, MasterCard, Diners Club og de øvrige kreditkort, regulerer direktivet *for det første*, hvilken typer forretninger, der kan udstede og indløse betalingskort. Det drejer sig bl.a. om banker og virksomheder, der lever op til visse krav om soliditet mv. De eksisterende danske udbydere og indløserne af betalingskort (dvs. PBS A/S og bankerne) synes alle at leve op til kravene.

For det andet regulerer direktivet en række forhold omkring brugen af betalingskort og andre betalingstjenester. Direktivet regulerer således følgende forhold ved en betalingstransaktion: gebyrer, autorisation af en betalingstransaktion, hæftelse ved misbrug, gennemførelsestid, valørdage (rentedage) og andre bestemmelser. Hensigten med reguleringen er at give forbrugerne, forretninger og udbydere af betalingstjenester et sæt fælles spilleregler for betalingstransaktioner.

Direktivet er et minimumsdirektiv, og medlemslandene er således forpligtet til at gennemføre direktivet i national lov. Danmark er forpligtet til at gennemføre direktivet i national lov senest den 1. november 2009. Se nærmere herom i afsnit 5.

Danmark adskiller sig fra de andre medlemslande ved allerede at have en regulering i form af betalingsmiddeloven. Den danske lov regulerer en række forhold omkring sikkerhed, hæftelse og gebyrer. F.eks. er det gebyr, forretningerne betaler til PBS A/S osv., når de tager imod Dankort, reguleret af betalingsmiddeloven. Danmark har opnået, at de centrale bestemmelser i loven om gebyrer, forbrugersikkerhed og hæftelse kan rummes inden for direktivet. Dermed vil direktivet ikke medføre en ændring af Dankortsystemet.

1.5. Den teknologiske udvikling på kortmarkederne

Generelt er Danmark blandt de førende lande, hvad angår udbredelsen af nye teknologier på betalingsområdet. Et eksempel er Dankortet med chip, der findes i knap 4 mio. eksemplarer, og hvor chippens anvendelse i de fysiske transaktioner er høj internationalt set. I forvejen anvender alle danske terminaler en forholdsvis avanceret sikkerhedsteknologi (kaldet PSAM), som endnu ikke benyttes særlig meget i udlandet.

Andre nye teknologier vinder også frem. Hastigheden, hvormed teknologien udbredes, afhænger af forbrugernes, forretningernes og udbydernes fordele ved den ny teknologi. Forhold som pris, betjeningsvenlighed, sikkerhed og hurtighed har derfor stor betydning.

De teknologier, der især er interesse for i øjeblikket, er såkaldte kontaktløse betalingskort i ubetjente og betjente miljøer samt forbrugeraktiverede terminaler.

Kontaktløse kort har gennem de seneste 10 år langsomt, men sikkert gjort sin entré på markedet i *de ubetjente miljøer*. Kortet har især været anvendt i den offentlige transportsektor. Kortene indeholder en chip og en antenne. Betalingen aktiveres, hvis brugeren holder kortet i en afstand på op til 10 cm fra terminalen. Korttypen bruges allerede i transportmiljøer i flere andre storbyer, og i Danmark er DSB og Movia så småt begyndt at bruge teknologien.

Brugen af kontaktløse kort i *betjente miljøer* er blevet mulig i løbet af det sidste års tid. Fordelen ved disse miljøer er, at betalingen kan foregå billigt, hurtigt og nemt, og at der ikke udskrives en kvittering. Netop på grund af den manglende kvittering har de internationale kortselskaber sat en overgrænse for hvor store transaktionsstørrelser, der kan gennemføres i disse miljøer.

De miljøer, hvor kontaktløse betalinger forventes at komme indenfor de næste 5 år, er f.eks. fast food restauranter, convenience forretninger som 7-Eleven, kiosker, betjente benzinstationer (dog ikke til benzin), caféer, offentlig transport, parkeringsautomater og selvbetjeningsmiljøer som kantiner og vending automater. Kontaktløse betalinger forventes derimod ikke blive udbredt i kasseterminalerne i forretninger med højværditransaktioner, som f.eks. i de store supermarkedskæder mv.

Markedet for *forbrugeraktiverede terminaler* (på engelsk forkortet CAT) er kun i sin vorden, og kortselskaberne har stadig meget forskellige regler for anvendelsen af deres kort i de forskellige miljøer og i de forskellige lande. En CAT-terminal er typisk ubemandet og isoleret, men kræver, at bruger vælger beløb, PIN-kode, osv.

Ikke kun betalingsformerne har ændret sig med CAT-segmentet, idet denne terminaltype også har kunnet udnytte den teknologiske udvikling. Disse terminaler er næsten alle i dag via internettet i direkte forbindelse med automatejerens kontrolcenter på en måde, der har nedsat omkostningerne ved integration og udvikling. Endvidere er mange af de automater, der står i det fri, i dag udstyret med solceller, så de ikke længere skal have 220 V fremført, samt mobil datakommunikation i form af GPRS eller anden mobil datakommunikation. Det har betydet en yderligere væsentlig sænkning af installationsomkostningerne. P-automater er det område, hvor teknologien er mest udbredt i Danmark.

Mobiltelefonen bliver også og vil formentlig i stigende omfang blive anvendt til betalingstransaktioner. I dag benyttes de såkaldt overtakserede SMS'er til at købe diverse tjenesteydelser. Det kan f.eks. bestå i deltagelse i konkurrencer, men også køb af ringetoner.

I den nære fremtid vil mobiltelefonerne af sikkerhedshensyn formentlig især blive anvendt til at gennemføre betalinger over korte afstande i lighed med kontaktløse kort. En større anvendelse af mobiltelefonen til betalinger vil formentlig forudsætte et tættere samarbejde mellem teleselskaber og bankerne end i dag.

1.6 Omfanget af co-branding

Co-branding bliver i dag i stort omfang benyttet i betalingskortsystemer i de fleste europæiske lande. Dette gælder specielt, når det drejer sig om at sikre de nationale kortkunder et betalingskort, der kan benyttes i resten af verden. Specielt benytter de to store internationale kortsystemet (MasterCard og Visa) co-branding for at komme ind på de nationale markeder.

Bredt betragtet kan co-branding defineres som brugen af flere varemærkenavne (brands) i et fælles udbud. I Danmark er det bedst kendte eksempel på co-branding kombinationen af et Dankort, der bruges i Danmark, og et Visakort, der bruges i udlandet.

Ud over at udvide anvendelsesområdet kan der være forskellige andre formål med at co-brande betalingskort. I mange tilfælde ønsker udstederne gennem kortene at skabe en kundeloyalitet ved at tilbyde en række fordele, der rækker videre end blot at kunne betale på en bekvem måde, når kunderne køber varer og tjenesteydelser. Langt de fleste kort tilbyder kunden en vis kredittid, inden der skal betales. Der kan desuden tilbydes rabatter og bonus af det køb, som kunderne foretager med kortet.

Når nationale betalingskort, detailhandelskort og foreningskort co-brandes med de internationale kortsystemer, tilbydes kunderne yderligere en række ydelser. Kortene kan endvidere give adgang til en række andre fordele.

Som oftest sker co-branding mellem kommercielle virksomheder og organisationer, men der sker også i stor udstrækning co-branding mellem internationale kortsystemer og ikke-kommercielle organisationer, de såkaldte "affinity-kort". Her har samarbejdet et andet formål. Belønningen for at bruge affinity-kort tilfalder ikke udelukkende brugeren af kortet. Derimod er brugeren med til at donere fordele eller penge til "affinity-partneren", der kan være en velgørende institution, sportsorganisationer o. lign.

2. Udviklingen i brugen af betalingskort

Dankort er danskernes foretrukne elektroniske betalingsmiddel. Der er i dag knap 3,9 mio. Dankort og Visa/Dankort i omløb. Det betyder, at gennemsnitlig har omkring 90 pct. af danskere over 17 år et Dankort eller et Visa/Dankort².

Danskerne bruger ligeledes en række andre betalingskort i større eller mindre grad. Det er for det første de internationale kreditkort som MasterCard, Diners Club, Eurocard, Visa og American Express ("Amex"). De internationale debetkort omfatter Visa Electron, Maestro og MasterCard Debet. Debetkortene udbydes typisk til unge mellem 15 og 18 år, der almindeligvis ikke kan få et Dankort eller et kreditkort. Alle de internationale betalingskort udbydes af pengeinstitutter.

---

² Pr. 1. januar 2007 var der 4,2 mio. danskere over 17 år.

Endvidere er der på det danske kortmarked mange detailhandelskort, som udbydes af benzinselskaberne, butikcentre, organisationer osv., f.eks. LIC, Forbrugsforeningen af 1886, Shell, Statoil, City2, VEKO for blot at nævne nogle. Disse kort giver ofte kunderne rabatter og bonus samt andre fordele ud over at være betalingskort. På det seneste har mange af disse kort indgået et samarbejde med MasterCard om at udstede kreditkort, så kortet udover at kunne benyttes i udsteders eget forretningssted, også kan anvendes i andre forretninger i såvel Danmark som resten af verden. Det omfatter bl.a. LIC, Forbrugsforeningen og Shell, som nævnt i afsnit 7.

Dankortets store udbredelse har sammen med det forhold, at Dankortet frem til 1. januar 2005 har været gratis for forretningerne at modtage, betydet, at danske forretninger har foretrukket Dankortet frem for de internationale betalingskort. Forretningerne har hele tiden skullet betale gebyr til indløser for at modtage internationale betalingskort. Dette har formentlig været hovedårsagen til, at kun forholdsvis få danske forretninger, specielt inden for dagligvaresektoren, modtager internationale betalingskort.

I de senere år er antallet af danskere med internationale betalingskort steget væsentligt. Dette har medført en stigende efterspørgsel efter danske forretninger, der tager imod disse betalingskort. Dette har bevirket, at der nu er en væsentlig tilgang af forretninger, der ønsker at modtage internationale betalingskort. Det er forventningen, at også dagligvareforretninger fremover i større udstrækning vil modtage internationale betalingskort.

2.1 Udviklingen i antallet af forretninger, der modtager betalingskort

Antallet af forretninger, der modtager betalinger med såvel Dankort som internationale kort, kan som udgangspunkt fastlægges ved at se på antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale med PBS A/S og PBS International A/S.

PBS A/S indløser Dankort og Visa/Dankort, mens PBS International A/S indløser hovedparten af de internationale betalingskort: MasterCard, Maestro, MasterCard Debet, Visa, Visa Electron, V-Pay³, Amex, JCB og fra 2008 CUP (China Union-pay). Herudover findes der en række andre indløser, som tilbyder central indløsning, f.eks. er SEB indløser af Diners Club i Danmark.

Forretninger, der indgår aftale om at modtage et internationalt kortselskabs betalingskort, er forpligtet til at modtage alle kort med samme logo fra det pågældende kortselskab, uanset hvor kortet er udstedt. Det vil sige, at danske forretninger, der indgår en aftale om at modtage MasterCard eller Visa Electron, er forpligtet til at modtage alle MasterCard eller alle Visa Electron kort, uanset om de er udstedt i Danmark eller i et andet land.

I den *fysiske handel* er der væsentlig flere danske forretninger, der tager imod Dankort end internationale betalingskort. Der var i starten af 2007 godt 85.000 forretninger i den fysiske handel, der har en Dankortindløsningsaftale. Primo 2008 er det steget til 88.642.

---

³ V-Pay (det tidligere Visa Smart) er et debetkort med saldokontrol og PIN.

I starten af 2007 var der kun omkring 25.000 forretninger i den fysiske handel, der modtager internationale kort, det vil sige, at knap 30 pct. af de forretninger, der tog mod Dankort i 2007, også tog mod internationale betalingskort, jf. tabel 2.1.

Antallet af forretninger, der modtager Dankort, faldt med 5 pct. i perioden 2004-2005. Det skyldes formentlig indførslen af abonnementsordningen i 2005, der medførte, at alle forretningerne skal betale et årligt gebyr for at modtage Dankort. Det har bevirket, at en del forretninger med få eller ingen transaktioner har opsagt deres indløsningsaftale.

Fra primo 2006 til primo 2007 er antallet af forretninger, der har en indløsningsaftale med Dankort, steget med 9 pct. For forretninger, der har indgået aftale om indløsning af internationale betalingskort, er antallet fra 2006 til 2007 steget med 13 pct. Det er dog stadig et flertal af danske forretninger, der ikke tager mod internationale betalingskort.

For den *ikke-fysiske handel* er der ligeledes sket en stigning i antallet af forretninger, der har indgået aftale om indløsning af betalingskort. Stigningen i forretninger, der tager mod Dankort, har været ganske pæn. Fra 2004 til 2007 er der tale om en stigning på 183 pct. I samme periode er antallet af forretninger, der modtager internationale betalingskort, steget med 150 pct.

Tabel 2.1 Antal forretninger i fysisk og ikke-fysisk handel med indløsningsaftale for 2004-2007

	Primo 2004	Primo 2005	Primo 2006	Primo 2007
Fysisk handel				
Dankort, Visa/Dankort	94.270	82.401 ¹	78.756	85.538
PBS Int. A/S ²	16.779	14.288	16.014	18.060
Diners	25-30.000	25-30.000	25-30.000	25-30.000
2. Ikke-fysisk handel				
Internetforretninger				
Dankort, Visa/Dankort	2.734	3.862	5.498	7.742
Internet- eDankort ³	98	205 ²	205	198
PBS Int. A/S	1.577	2.219	3.644	3.948
Post- og telefonordre				
Dankort, Visa/Dankort	659	705	798	771
PBS Int. A/S ¹	323	330	659	603

Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

1) Faldet i antallet af indløsningsaftaler fra 2004 til 2005 skyldes, at en del forretninger, der i 2003 og 2004 havde meget få eller ingen transaktioner, har opsagt deres indløsningsaftale i 2005. Antallet af indløsningsaftaler for 2005 omfatter 3.123 forretninger, der ikke havde transaktioner i 2005.

2) Tallet dækker antallet af aftaler, hvilket omfatter mere end 30.000 forretninger. De internationale indløsningsaftaler omfatter MasterCard, MasterCard Debet, Maestro, Visa, Visa Electron og JCB.

3) Antallet af eDankort indløsningsaftaler er indeholdt i tallet for indløsningsaftaler med Dankort og Visa/Dankort på internettet. Det skyldes, at forretninger med eDankort også har en indløsningsaftale vedrørende Dankort.

2.2 Udviklingen i antallet af dansk udstedte betalingskort

Pr. 1. december 2007 var der som nævnt udstedt ca. 3,9 mio. Dankort og Visa/Dankort. Dette antal har været stigende år for år stort set siden Dankortets start. 70 pct. af disse kort er i dag co-brandede eller co-badgede⁴ med Visa, hvilket gør, at det samme kort kan bruges i udlandet.

Udover at udstede Dankort udsteder en del pengeinstitutter også internationale betalingskort. Det drejer sig om MasterCard, Eurocard, Visa, Diners Club kort og Amex, der alle er kreditkort, samt Visa Electron, Maestro og MasterCard Debet, der alle er debetkort.

I de senere år er antallet af dansk udstedte internationale betalingskort steget ganske meget, jf. tabel 2.2. Der er inden for få år sket en fordobling af antallet af disse kort, samtidig er der kommet flere kort på markedet, f.eks. Maestro, MasterCard debet, Visa Electron, Visa etc.

Tabel 2.2 Udviklingen i antallet af dansk udstedte betalingskort fra 2004-2007

1.000 stk.	2004	2005	2006	2007 ¹⁾
Dankort	1.189	1.167	1.130	1.063
VisaDankort	2.165	2.344	2.553	2.796
I alt	3.354	3.511	3.683	3.859
Internationale betalingskort				
Visa Electron, Maestro, MasterCard	1.000–	1.500–	1.500–	2.000 –
Debet, MasterCard, Amex, Diners Club	1.500	2.000	2.000	2.500
Kort, Eurocard				

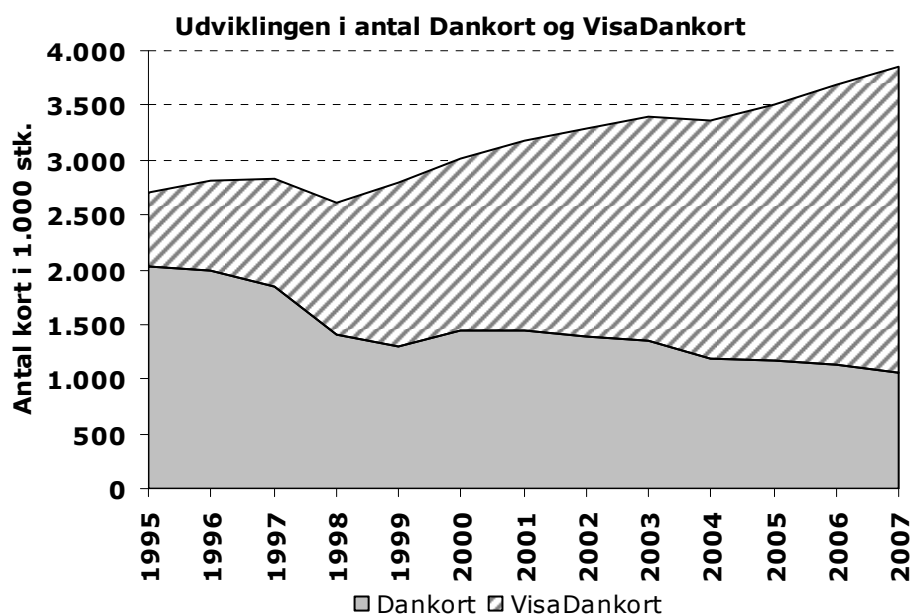
Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

1) For de internationale betalingskort dækker oplysningerne for 2007 kun frem til 1. december 2007.

I figur 2.1 er vist en kurve over udviklingen i antallet af Dankort og Visa/Dankort. Kurven viser endvidere den ændring, der er sket i forholdet mellem Dankort og Visa/Dankort. Hvor det frem til slutningen af 1998 var de rene Dankort, der var flest af, vendte det i 1999, så det siden er Visa/Dankortene, der er flest af. Denne forskel er blevet mere og mere markant frem til i dag. Siden 2000 er der sket et fald i antallet af rene Dankort i omløb.

⁴ Når kortet benyttes i udlandet, er det alene Visadelen, der benyttes, mens det modsatte er tilfældet i Danmark, hvor kun Dankortdelen benyttes.

Figur 2.1 Udviklingen i antallet af Dankort og Visa/Dankort 1995 til 2006

Kilde: PBS A/S

2.3 Udviklingen i antallet af transaktioner for Dankort

Brugen af Dankort er ligeledes steget. Ser man på det samlede antal transaktioner med Dankortet, er det steget fra 535 mio. i 2003 til 737 mio. transaktioner i 2007.

Tabel 2.3 Antal transaktioner ved ikke-fysisk og fysisk handel med Dankort og Visa/Dankort samt eDankort fra 2003-2007

1.000 stk.	2003	2004	2005	2006	2007
1. Fysisk handel	527.300	573.235	518.800	596.400	643.912
2. Internethandel					
-Dankort	7.500	12.366	12.173	22.510	28.483
-eDankort	7	42	33	56	60
3. Andet¹	760	867	55.114	57.346	64.706
I alt	535.567	586.480	586.120	676.312	737.161

Kilde: PBS A/S

1. Andet dækker over transaktioner i ubetjente betalingsautomater f.eks. Storebæltsbroen, Øresundsbroen, billetautomater, parkeringsautomater, benzinstandere og grænsenærhandel.

Antallet af transaktioner i den ikke-fysiske handel er steget markant siden 2003. Antallet af transaktioner på internettet er dog stadig beskedent i forhold til antallet af transaktioner i den fysiske handel, jf. tabel 2.3.

Udover at benytte betalingskort som betalingsmiddel i den fysiske handel og på internettet, benyttes kortene også i stigende grad til andre typer transaktioner. F.eks. benytter mange i dag deres kort i såkaldte ubetjente betalingsautomater (såkaldte

CAT-terminaler⁵). Det drejer sig om betaling med kort for at passere på Storebælt og Øresund, betaling i trafiksselskabernes billetautomater, hos benzinstationerne ved de ubetjente standere og i parkeringsautomaterne. Derudover benyttes betalingskort også ved post- og telefonordre. Alle disse transaktioner er omfattet af betalingsmiddelovens regler for den ikke-fysiske handel.

Fra slutningen af 2003 til slutningen af 2007 er det samlede brug af Dankortet steget med 38 pct. Den fysiske handel er steget med 22 pct., mens den ikke-fysiske handel er steget til det firedobbelte. Der er ligeledes sket en stigning i antallet af transaktioner i de ikke-betjente betalingsautomater i de senere år. Dvs. Dankortet bliver i højere grad brugt til betaling på Storebælt og Øresund, i trafiksselskabernes billetautomater og på selvbetjeningsautomaterne ved benzinstationerne. Det må forventes, at der også vil ske stigninger i de kommende år for denne form for betaling, bl.a. opsætter flere større byer parkeringsautomater, hvor man kan betale med Dankort og internationale betalingskort.

Tabel 2.4 viser, hvor mange transaktioner danskerne i gennemsnit gennemfører med deres betalingskort i løbet af et år. I 2003 brugte en dansker sit Dankort 157 gange, mens det i 2007 er steget til 191 gange. Heraf var de 23 gange for at betale for varer og ydelser købt på internettet. I den fysiske handel brugte danskerne kortet 168 gange i 2007, hvilket gennemsnitlig svarer til 3 gange om ugen.

Tabel 2.4 Antal transaktioner pr. kort ved fysisk og ikke-fysisk handel med Dankort, Visa/Dankort og eDankort fra 2003-2007

stk.	2003	2004	2005	2006	2007
1. Fysisk handel	155	171	148	162	168
2. Internethandel					
-Dankort	2	4	4	6	7
-eDankort					
3. Andet¹	0	0	16	16	16
I alt	157	175	168	184	191

Kilde: PBS A/S

Anm.: Udover disse transaktioner foretages der hævninger med Dankort i pengeautomater.

1. Andet dækker over transaktioner i ubetjente betalingsautomater f.eks. Storebæltsbroen, Øresundsbroen, billetautomater, parkeringsautomater, benzinstandere og grænsenærhandel.

2.4 Udviklingen i omsætningen for Dankort og Visa/Dankort

Omsætningen af varer og tjenester betalt med Dankort stiger også. I den fysiske handel har stigningen i gennemsnit været på et par pct. om året siden 2003, mens den for internethandlen har været væsentlig større. Der er sket en firedobling siden 2003. Den store stigning i de øvrige transaktioner skyldes ikke mindst stigningen i brugen af ikke-betjente betalingsautomater.

⁵ Costumer Activated Terminals.

Tabel 2.5 Omsætning pr. år i fysisk og ikke-fysisk handel for Dankort 2003-2007

Mio. kr.	2003	2004	2005	2006	2007
1. Fysisk handel	177.140	194.690	163.777	220.428	235.707
2. Internethandel					
-Dankort	3.803	5.347	7.936	12.045	15.787
-eDankort	1	8	12	19	22
3. Andet¹	651	761	3.242	16.964	18.605
I alt	180.875	200.806	219.747	249.455	270.121

Kilde: PBS A/S

Anm.: Udover disse transaktioner foretages der hævninger med Dankort i pengeautomater.

1. Andet dækker over transaktioner i ubetjente betalingsautomater f.eks. Storebæltsbroen, Øresundsbroen, billetautomater, parkeringsautomater, benzinstandere og grænsenærhandel.

Den gennemsnitlige transaktionsstørrelse for Dankort i den fysiske handel har i en årrække været faldende, men efter indførslen af betaling for forretningerne for at modtage Dankort, er den steget i forhold til 2005. I takt med at danskernes brug af Dankort som betalingsmiddel på internettet er steget, jf. tabel 2.6, er der sket en stigning i den gennemsnitlige transaktionsstørrelse fra 2003 til 2007.

Tabel 2.6 Omsætning pr. transaktion i fysisk og ikke-fysisk handel for Dankort 2003-2007

Kr.	2003	2004	2005	2006	2007
1. Fysisk handel	336	340	316	369	366
2. Internethandel					
-Dankort	413	431	472	535	554
-eDankort	143	190	364	339	333
3. Andet¹	10	9	58	169	288
I alt	337	342	298	369	366

Kilde: PBS A/S

1. Andet dækker over transaktioner i ubetjente betalingsautomater f.eks. Storebæltsbroen, Øresundsbroen, billetautomater, parkeringsautomater, benzinstandere og grænsenærhandel.

For transaktioner på internettet er der sket en stigning i transaktionsstørrelsen, hvilket er et udtryk for, at folk nu køber for større beløb på internettet, samtidig med, at de foretager flere transaktioner, jf. tabel 2.6.

Tabel 2.7 viser den gennemsnitlige årlige omsætning med Dankort. Stigningen i omsætningen viser, at brugerne af Dankort i større og større udstrækning benytter kortet som betalingsmiddel, og at anvendelse af Dankort over internettet er steget væsentligt.

Tabel 2.7 Gennemsnitlig årligt omsætning pr. kort fysisk og ikke-fysisk handel for Dankort 2003-2007

Kr.	2003	2004	2005	2006	2007 ¹
1. Fysisk handel	52.042	58.050	46.647	59.850	61.996
2. Internethandel					
-Dankort	911	1.580	2.260	3.270	4.152
3. Andet¹	2	2	911	4.616	4.893
I alt	52.956	59.869	49.822	67.742	71.047

Kilde: PBS A/S

1. Andet dækker over transaktioner i ubetjente betalingsautomater f.eks. Storebæltsbroen, Øresundsbroen, billetautomater, parkeringsautomater, benzinstandere og grænsenærhandel.

2.5 Udviklingen i antallet af transaktioner for dansk udstedte internationale betalingskort

De internationale betalingskort benyttes også mere og mere både i danske forretninger og i udlandet, jf. tabel 2.8.

Tabel 2.8 Antal transaktioner med dansk udstedt internationale betalingskort i Danmark og i udlandet 2004-2006

1.000. stk.	2004	2005	2006
I Danmark			
Internationale betalingskort	10.000-15.000	15.000-20.000	22.000-27.000
I udlandet			
Visa/Dankort	16.467	19.881	24.900
Internationale kort	12.000-17.000	15.000-20.000	20.000-25.000
I alt	25.000-30.000	30.000-35.000	35.000-40.000

Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

Der foretages forholdsvis få årlige transaktioner pr. kort med de internationale betalingskort. Det gælder for såvel Visa/Dankortet som de øvrige kort, jf. tabel 2.9.

Tabel 2.9 Antal transaktioner pr. kort med dansk udstedt internationale betalingskort i Danmark og i udlandet 2004-2006

Stk.	2004	2005	2006
I Danmark			
Internationale betalingskort	8-15	10-17	13-20
I udlandet			
Visa/Dankort	8	8	10
Internationale kort	5-10	5-10	7-12

Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

Det skal bemærkes, at der i denne opgørelse alene er tale om brug af disse kort i forretningernes POS terminaler⁶. Der er ikke foretaget en opgørelse af disse korts brug til kontanthævning i udenlandske bankers ATM'er (hæveautomater).

2.6 Udviklingen i omsætningen for dansk udstedte internationale kort og Visa/Dankort

I takt med at antallet af transaktioner med internationale betalingskort stiger, stiger omsætningen på disse kort også, jf. tabel 2.10. Omsætningen nåede i 2006 op på godt 23 mia. kr.

Tabel 2.10 Omsætningen med dansk udstedt internationale betalingskort i Danmark og i udlandet 2004-2006

Mio. kr.	2004	2005	2006
I Danmark			
Internationale betalingskort	5.000–10.000	8.000–13.000	15.000–20.000
I udlandet			
Visa/Dankort	7.688	9.541	11.741
Internationale kort	5.000–10.000	7.000–12.000	10.000–15.000

Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

Den gennemsnitlige transaktionsstørrelse for internationale betalingskort benyttet i danske forretninger har været faldende siden 2004, men er stadig højere end den gennemsnitlige transaktionsstørrelse for Dankortet. Når disse kort benyttes i udlandet er den gennemsnitlige transaktionsstørrelse væsentlig højere end ved benyttelse i danske forretninger. Den gennemsnitlige transaktionsstørrelse for Visa/Dankort, når disse benyttes i udlandet, er væsentlig mindre end for de internationale betalingskort, jf. tabel 2.11.

Tabel 2.11 Gennemsnitlig transaktionsbeløb med dansk udstedt internationale betalingskort i Danmark og i udlandet 2004-2006

Kr.	2004	2005	2006
I Danmark			
Internationale betalingskort	621	538	479
I udlandet			
Visa/Dankort	467	480	472
Internationale kort	925	845	830

Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

⁶ Point of Sale er de terminaler, der tager imod betalingskort i forretningerne.

Den årlige omsætning pr. kort for internationale betalingskort er ligeledes steget, jf. tabel 2.12. Det er måske en smule overraskende, at den årlige omsætning i Danmark for disse kort i såvel 2005 som 2006 har været større end den årlige omsætning i udlandet.

Tabel 2.12 Gennemsnitlig årlig omsætning pr. kort med dansk udstedt internationale betalingskort i Danmark og i udlandet 2004-2006

kr.	2004	2005	2006
I Danmark			
Internationale betalingskort	7.094	6.389	7.484
I udlandet			
Visa/Dankort	3.551	4.070	4.599
Internationale kort	7.181	6.282	7.109

Kilde: PBS A/S, SEB, Danske Bank og Ikano Finans.

3. Gebyrer på betalingskort i Danmark

Betalingsmiddeloven er delt op i to hovedafsnit. Det ene hovedafsnit omhandler forbrugerbeskyttelse mv. og administreres af Forbrugerombudsmanden, og det andet hovedafsnit omhandler økonomisk regulering, herunder regulering af gebyrer.

Den økonomiske regulering administreres af Konkurrencestyrelsen, hvis hovedformål med administrationen af betalingsmiddeloven er at sikre, at gebyrfastsættelsen i forbindelse med brug af betalingskort er i overensstemmelse med reglerne i betalingsmiddelovens §§ 14 og 15, der angiver rammerne for gebyropkrævning.

Konkurrencestyrelsen fører således tilsyn med betalingsmiddelovens §§ 14 og 15 og kan i forbindelse med tilsynet udstede påbud til opfyldelse af disse bestemmelser. Herunder kan styrelsen give påbud om, at angivne priser og avancer ikke må overskrides, eller at der ved beregninger af priser og avancer skal anvendes bestemte kalkulationsregler, jf. betalingsmiddelovens § 21, stk. 1.

Betalingsmiddelovens § 21 giver styrelsen mulighed for at gribe ind over for alle aktører, der opkræver urimelige gebyrer, priser og avancer i forbindelse med brugen af betalingsmidler, der er omfattet af loven. Dette betyder for det første, at styrelsen ikke som efter konkurrenceloven først skal påvise misbrug af dominerende stilling, før der kan gribes ind. For det andet forudsætter et indgreb ikke, at et for højt pris- eller avancenniveau skal have været konstateret i en længere periode. Styrelsen kan gribe ind umiddelbart, når det konstateres, at en aktør anvender urimelige priser og avancer.

Ved urimelige priser og avancer forstås ifølge betalingsmiddelovens § 15 priser og avancer, der er højere, end det ville være tilfældet under virksom konkurrence. Der kræves ikke et egentlig bevis for, hvad en pris eller en avance skal være, men der kræves en væsentlig sandsynliggørelse.

Økonomi- og erhvervsministeren har visse muligheder for at undtage betalingsmidler helt eller delvist fra bl.a. gebyrbestemmelserne i loven. Disse er kort nævnt i boks 3.1.

Boks 3.1 Bestemmelser i betalingsmiddeloven, der undtager betalingsmidler helt eller delvist fra gebyrbestemmelserne

§ 1, stk. 6. Økonomi- og erhvervsministeren kan bestemme, at et betalingsmiddel helt eller delvist kan undtages lovens bestemmelser. Dette kræver konkret ansøgning fra udsteder. Der er givet en række undtagelser, bl.a. til teleselskaberne og til Rejsekortet.

§ 1, stk. 7. Økonomi- og erhvervsministeren kan bestemme, at §§ 13 og 14 ikke finder anvendelse på internationale betalingsmidler. Ministeren har undtaget de internationale betalingskort fra § 14, men ikke § 13, jf. bekendtgørelse nr. 1712 af 20. december 2006 om gebyrer ved brug af internationale betalingsmidler.

§ 1, stk. 8. Økonomi- og erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler om, at visse typer af betalingsmidler helt eller delvist undtages fra lovens bestemmelser. Økonomi- og erhvervsministeren kan samtidig fastsætte supplerende regler for sådanne betalingsmidler.

§ 2, stk. 1. Lovens § 11 og § 14, stk. 1-3, gælder ikke for forudbetalte betalingsmidler. Dette medfører, at der kan opkræves gebyr hos forretningerne for at modtage disse kort. Gebyrfastsættelsen er dog omfattet af lovens § 15.

§ 2, stk. 2. For betalingsmidler, der kun kan anvendes til kontanthævnning hos udstederen, gælder kun §§ 11 og 13. Dette medfører, at bankernes hævekort ikke er omfattet af betalingsmiddelovens gebyrbestemmelser.

3.1 Konkurrencestyrelsens undersøgelser af gebyrerne på det danske betalingskortmarked

I dette afsnit redegøres kort for de undersøgelser af gebyrerne på betalingskortmarkedet, som styrelsen siden starten af 2005 har foretaget som et led i styrelsens administration af betalingsmiddelovens §§ 14 og 15.

Konkurrencestyrelsen undersøgte i efteråret 2005, om PBS A/S' gebyrfastsættelse ved brug af Dankort på internettet var i overensstemmelse med betalingsmiddelovens § 15. Konklusionen af denne undersøgelse fremgår af den rapport, styrelsen som sekretariat for økonomi- og erhvervsministeren offentliggjorde den 1. januar 2006.⁷

Styrelsen konkluderede i rapporten, at der ikke umiddelbart var anledning til at gribe ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse og kræve selskabets gebyrer nedsat, idet gebyrerne ikke var urimelige. Begrundelsen var, at PBS A/S fortsat havde et akkumuleret underskud på ca. 65 mio. kr. ved aktiviteten "Dankorttransaktioner i den ikke-fysiske handel". Selskabets indtjening var derfor ikke højere, end hvad en virksomhed under fuld konkurrence ville have indtjent, jf. betalingsmiddelovens § 15.

⁷ Konkurrenceforholdene på betalingskortmarkedet af 1. januar 2006. Se styrelsens hjemmeside www.ks.dk.

Samtidig var styrelsen og PBS A/S enige om at sætte gebyret ned for at stimulere brugen af kort over internettet. Det førte til, at PBS A/S nedsatte gebyret fra 1,95 kr. + 0,1 pct. til 1,45 kr. + 0,1 pct. pr. transaktion i maj 2006.

Konkurrencestyrelsens undersøgelse fra 1. januar 2006 viste dog, at PBS A/S' underskud i væsentlig grad skyldtes det interbankgebyr, som PBS A/S betaler til bankerne. Interbankgebyret var på 1,10 kr. pr. Dankorttransaktion i den ikke-fysiske handel til Dankortudstedende banker, hvilket svarer til 27 pct. af PBS A/S' samlede omkostninger.

Da interbankgebyret var fastsat af PBS A/S' bestyrelse og således ikke er konkurrenceudsat, fandt styrelsen, at der var risiko for, at PBS A/S betalte et for højt interbankgebyr. Styrelsen foretog derfor i 2006 en supplerende undersøgelse af dette interbankgebyr for at få et fuldstændigt overblik over rimeligheden af PBS A/S' gebyrfastsættelse. Denne undersøgelse blev afsluttet ved årsskiftet 2006⁸.

Styrelsen konkluderede i denne undersøgelse, at interbankgebyret på 1,10 kr., som PBS A/S betaler til bankerne, ikke kan anses for at være for højt, da gebyret ikke overstiger bankernes gennemsnitlige omkostninger (inkl. en rimelig forrentning) ved at udstede Dankort. Dermed fandt styrelsen ikke, at der var grund til at ændre konklusionen i rapporten fra 1. januar 2006. Styrelsen har derfor ikke efterfølgende grebet ind over for PBS A/S' gebyrfastsættelse for Dankorttransaktioner i internethandelen.

I 2006 foretog styrelsen desuden en undersøgelse af, om gebyrerne på de dansk udstedte internationale betalingskort var i overensstemmelse med de administrativt fastsatte gebyrregler i betalingsmiddeloven og bekendtgørelsen om gebyrer ved brug af internationale betalingskort.⁹ Baggrunden var, at denne bekendtgørelse udløb den 31. december 2006. Det skulle derfor undersøges, om der var grundlag for at ændre de i bekendtgørelsen fastsatte gebyrer for at modtage dansk udstedte betalingskort.

Styrelsen undersøgte om de danske indlødere af internationale betalingskort (f.eks. PBS A/S) samlet set havde omkostninger, der var lavere end de administrativt fastsatte grænser for transaktionsgebyrerne. Styrelsen fandt imidlertid ikke, at det var tilfældet. Der var derfor ikke grundlag for at ændre på de administrativt fastsatte gebyrsatser i den nye bekendtgørelse om gebyrer ved brug af internationale betalingsmidler¹⁰.

Vurderingen er baseret på en regnskabsmæssig gennemgang af indtægter og udgifter hos de store indlødere af dansk udstedte internationale betalingskort. Denne gennemgang viste, at indlødere af dansk udstedte internationale kort udover de interbankgebyrer, der skal betales til udstedere også havde betydelige omkostninger i

---

⁸ Konkurrencestyrelsens supplerende undersøgelse af PBS A/S' gebyrfastsættelse i den ikke-fysiske handel. Se styrelsens hjemmeside www.ks.dk.

⁹ Betalingsmiddelovens § 14 og bekendtgørelse nr. 660 af 29. juni 2005 om gebyrer ved brug af internationale betalingsmidler.

¹⁰ Bekendtgørelse nr. 1712 af 20. december 2006 om gebyrer ved brug af internationale betalingsmidler.

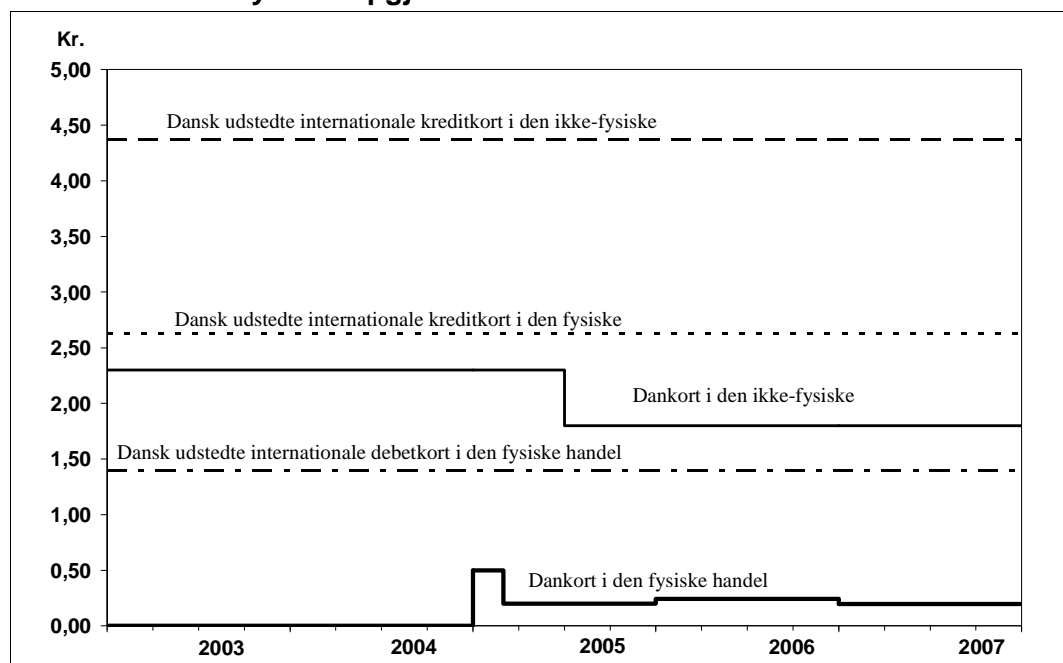
forbindelse med indløsningen. Indløsernes indtjening var således ikke kun afhængigt af interbankgebyret.

Derudover kan det konstateres, at de danske gebyrniveauer for internationale betalingskort var lavere end gennemsnittet i EU-medlemslandene.

3.2 Gebyrudviklingen i Danmark

Gebyrerne for brug af betalingskort i danske forretninger er som nævnt reguleret i betalingsmiddeloven. Der er ret stor forskel på de gebyrer, der må opkræves af forretninger og andre handlende, der ønsker at modtage et betalingskort. Det afhænger dels af, hvilket kort der er tale om, dels af om transaktionen foregår i den fysiske eller den ikke-fysiske handel. I figur 3.1 er vist udviklingen i størrelsen af gebyrerne for henholdsvis Dankort og dansk udstedte internationale betalingskort i henholdsvis fysisk og ikke-fysisk handel fra 2003. Der er tale om maksimumsgebyrer. Indløserne af kortene kan fastsætte lavere gebyr og f.eks. tilbyde rabatter også for de gebyrer, der er fastsat i medfør af betalingsmiddeloven.

Figur 3.1 Udviklingen i PBS A/S' maksimale gebyrer pr. transaktion over for forretninger, der modtager Dankort og dansk udstedte internationale kort fra 2003 til 2007. Gebyret er opgjort i danske kroner

Kilde: Konkurrencestyrelsens beregninger.

Anm.: Før 2005 måtte indløser ikke opkræve gebyr for Dankort i den fysiske handel. Fra 1. januar 2005 måtte indløser opkræve 50 øre pr. transaktion. Efter 1. marts 2005, hvor abonnementsordningens blev indført, er transaktionsbeløbet beregnet på basis af det samlede årlige transaktionsantal, PBS A/S må opkræve i den fysiske handel, divideret med antallet af transaktioner i det pågældende kalenderår. De gebyrer, der helt eller delvist er procentsatser af transaktionsbeløbet, er beregnet på basis af en gennemsnitstransaktion på 350 kr.

3.3 Gebyrerne for Dankort i den fysiske handel

Overordnet fastslår betalingsmiddelovens § 14, stk. 1, at omkostningerne ved driften af et betalingssystem kan pålægges betalingsmodtager. Det fremgår ligeledes af bestemmelsen, at omkostningerne skal fastsættes i medfør af lovens § 15. Dette betyder, at det som udgangspunkt er tilladt at opkræve gebyr af forretninger, der

modtager betaling med et betalingskort, men at gebyret skal fastsættes på basis af rimelige priser og avancer.

Som nævnt sonderer loven mellem, om betalingerne foretages i den fysiske handel eller den ikke-fysiske handel. Betalingsmiddeloven definerer fysisk handel som ”afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter tilstedeværelse af bruger og betalingsmodtager”. Modsnævningsvis er ikke-fysisk handel de transaktioner, der ikke falder ind under definitionen af fysisk handel, dvs. internethandel, handel via mobiltelefon, post- og telefonordre og salg via ikke-betjente automater, f.eks. parkeringsautomater og trafikelskabernes billetautomater.

Frem til 1. januar 2005 forbød betalingsmiddeloven, at der blev opkrævet gebyr af Dankort, der blev benyttet i den fysiske handel. Pr. 1. januar 2005 blev det tilladt at opkræve 50 øre pr. transaktion af forretningerne, forudsat at der var tale om et Dankort, der var forsynet med chip.

Gebyret på 50 øre fik som bekendt en meget kort levetid. Allerede den 1. marts 2005 bortfaldt 50-øren, og der blev indgået en ny aftale om, at betalingen for at modtage Dankort skulle foregå ved, at forretningerne betalte et årligt abonnement for at modtage Dankort i den fysiske handel.

Dette udmøntede sig i en ændring af betalingsmiddelovens § 14, der blev vedtaget af Folketinget i juni 2005. Lovens § 14, stk. 2, fastsætter herefter, at forretningernes betaling for at modtage Dankort skal ske ved en årligt abonnementsbetaling, og § 14, stk. 3, fastsætter, at økonomi- og erhvervsministeren kan fastsætte nærmere regler for, hvorledes den årlige abonnementsbetaling skal beregnes.

3.3.1 Abonnementsordningen

Fastsættelsen af den årlige abonnementsbetaling, som forretningerne skal betale for at modtage Dankort, foregår efter retningslinier fastlagt i en bekendtgørelse¹¹.

I bekendtgørelsen er fastsat et maksimum for summen af den årlige abonnementsbetaling, som indløser (dvs. PBS A/S) af Dankort kan opkræve af forretningerne. For 2005 måtte den maksimalt udgøre 10/12 af 125 mio. kr. (104 mio. kr.). Derved blev der taget højde for, at det i de to første måneder af 2005 havde været tilladt at tage 50 øre pr. transaktion af forretningerne.

For hver af årene fra 2006 til 2009 må den samlede sum af abonnementsbetalinger højst udgøre 125 mio. multipliceret med vækstforholdet i antallet af transaktioner i det pågældende kalenderår. Basisåret er 2005. Vækstforholdet for det enkelte kalenderår er defineret som antallet af transaktioner med Dankort i den fysiske handel i kalenderåret divideret med antallet af transaktioner med Dankort i den fysiske handel i 2005.

3.3.2 Beregning af abonnementssatserne

Omkostningerne ved at drive Dankortsystemer er hovedsagelig faste og dermed uafhængige af antallet af transaktioner. Dette indikerer, at alle forretninger skal be-

¹¹ Bekendtgørelse nr. 659 af 29. juni 2005 om beregning af det årlige abonnement i henhold til § 14, stk. 3, i lov om visse betalingsmidler.

tale det samme årlige abonnementsbeløb. Det var imidlertid et politisk ønske, at der blev taget et specielt hensyn til de små og mellemstore forretninger, der har et lavt antal årlige transaktioner. Derfor blev der lavet en opdeling af de forretninger, der har indgået en indløsningsaftale om at modtage Dankort i 3 intervaller med 3 forskellige abonnementssatser. Den enkelte forretnings indplacering er afhængig af det årlige antal transaktioner med Dankort i forretningen.

Den årlige abonnementsbetaling i de enkelte intervaller blev for 2005 fastsat politisk i forbindelse med lovændringen i 2005. Herefter reguleres den årligt efter vækstforholdet i antallet af transaktioner med 2005 som basisår.

Antallet af forretninger i de enkelte intervaller vil variere fra år til år, fordi forretningerne vil flytte mellem de 3 intervaller alt efter det årlige antal transaktioner hos forretningerne. Dette medfører, at den faktiske samlede årlige abonnementsbetaling oftest ikke er den samme som den efter loven beregnede maksimale abonnementsbetaling. Derfor skal der ske en efterregulering. PBS A/S må regulere denne forskel ind i abonnementsbetalingen i det næstfølgende kalenderår. Derfor vil abonnementsbetalingen variere fra år til år. Tabel 3.2 viser forretningernes abonnementsbetaling for 2005 til 2007.

Tabel 3.2 Abonnementsbetalingen for Dankort i den fysiske handel 2005-2007

Interval / antal årlige transaktioner	2005 ¹⁾	2006	2007
I 1 – 4.999	500 kr.	588 kr.	540 kr.
II 5.000 – 19.999	2.700 kr.	3.178 kr.	2.917 kr.
III 20.000 og derover	10.000 kr.	11.773 kr.	10.806 kr.

Kilde: Konkurrencestyrelsens hjemmeside.

1) Disse abonnementsbeløb blev fastsat politisk. I praksis betalte forretningerne kun 10/12 af beløbet, fordi abonnementsordningen første trådte i kraft 1. marts 2005.

Grunden til, at der har været udsving i abonnementsbetalingen i såvel 2006 som 2007, skyldes, at der i forhold til 2005 er sket en del forskydninger i antallet af forretninger i de enkelte intervaller. Dels var der en del forretninger med et meget lavt antal transaktioner, der opsagde deres indløsningsaftaler, dels var en del forretninger placeret i det forkerte interval i forhold til basisåret, og endelig sker der løbende forskydninger, jf. ovenfor. Hertil kommer, at priserne i 2005 kun var gældende for ti måneder mod tolv måneder i det efterfølgende år. I 2006 blev der opkrævet for meget i forhold til det maksimale abonnementsbeløb. Derfor skete der en efterregulering af abonnementsstørrelserne for 2007, der har gjort, at abonnementsbeløbet er faldet i forhold til 2006.

PBS A/S er i henhold til bekendtgørelsen forpligtet til at offentliggøre den samlede faktiske abonnementsbetaling og antallet af transaktioner i kalenderåret samt antallet af transaktioner i 2005.

3.3.3 Forretningernes gebyrer over for brugerne

Forretningernes mulighed for at opkræve gebyr af de kunder, der betaler med betalingskort, er ligeledes reguleret af betalingsmiddeloven. Overordnet kan forretningerne ikke opkræve et gebyr af deres kunder, der er højere end det gebyr, forretningen selv betaler til indløser. Derudover indeholder betalingsmiddeloven i dag et

forbud mod, at forretninger opkræver gebyr for dansk udstedte betalingskort, når disse benyttes i den fysiske handel.

Denne regel om forbud mod overvæltning af gebyrer på kunderne blev indført samtidig med abonnementsordningen. Når forretninger skal betale et årligt abonnement, er det ikke længere muligt at opkræve et gebyr af kunder, der betaler med et Dankort. Det følger således af betalingsmiddeloven, at forretningerne kun må overvælte det beløb i kroner og øre, de selv betaler til indløser.

3.4 Gebyrerne for brug af Dankort på internettet

Gebyrerne for brug af Dankort på internettet er ligeledes omfattet af betalingsmiddeloven. Betalinger med betalingskort på internettet falder ind under begrebet ikke-fysisk handel. Dermed er disse betalinger ikke omfattet af betalingsmiddeloven § 14, stk. 2 og 3, men af den resterende del af lovens § 14 og § 15. Det betyder, at det er indløser (dvs. PBS A/S) af disse betalingskort, der fastsætter gebyrerne over for forretningerne, og at der ved fastsættelsen af gebyrer ikke må benyttes urimelige priser og avancer.

PBS A/S opkræver i dag et gebyr på 1,45 kr. + 0,1 pct. af transaktionsbeløbet af forretningerne for at modtage Dankort ved handel på internettet. Dette gebyr har været gældende fra 1. maj 2006, hvor PBS A/S nedsatte gebyret fra 1,95 kr. + 0,1 pct. af transaktionsbeløbet.

Nedsættelse af gebyret i maj 2006 var delvis en følge af styrelsens undersøgelse af gebyret i 2005. Resultatet af denne undersøgelse er omtalt i rapporten om konkurrenceforholdene på betalingskortmarkedet fra 1. januar 2006. Rapporten viste, at gebyret for internetbetalinger med Dankort for mindre beløb burde sættes ned, for derved at stimulere brugen af Dankort på internettet.

PBS A/S tilkendegav dengang over for styrelsen, at selskabet var enig i styrelsens betragtning. PBS A/S indledte derfor forhandlinger med selskabets kunder (forretningerne) for at høre, hvilke forventninger disse har til en ny prisstruktur.

Det viste sig, at disse forretninger ikke umiddelbart kunne acceptere en prismodel, der indeholdt lavere priser for små betalinger. Derfor valgte PBS A/S at nedsætte den faste del af gebyret i maj 2006.

3.5 Gebyrer for brug af internationale betalingskort

De internationale betalingskort er som udgangspunkt omfattet af betalingsmiddelovens regler. Loven indeholder imidlertid som nævnt i boks 3.1 en mulighed for, at økonomi- og erhvervsministeren kan undtage internationale betalingskort helt eller delvist fra betalingsmiddelovens regler.

Denne regel har været gældende lige siden den første betalingskortlov trådte i kraft i 1984, og stort set lige siden har disse kort mere eller mindre været undtaget lovens gebyrregler. Det har således siden midt i 1980'erne været muligt at opkræve gebyr af forretningerne for at modtage disse betalingskort.

De udenlandske betalingskort har været helt undtaget fra gebyrforbudet, mens der for de dansk udstedte internationale betalingskort har været fastsat et maksimalt

gebyr på 0,75 pct. af transaktionsbeløbet. Dette gebyr er stadig gældende for dansk udstedte internationale kreditkort.

Ved lovændringen i 1999 blev sondringen mellem fysisk og ikke-fysisk handel også indført for de dansk udstedte internationale betalingskort. Samtidig kom betalingsmiddelovens § 15 til at gælde for alle de internationale betalingskort, uanset hvor de bliver udstedt.

For brugen af de internationale kreditkort i den *fysiske handel* fik lovændringen i 1999 ingen praktisk betydning for de forretninger, der modtog disse kort. Gebyret for dansk udstedte internationale kreditkort forblev 0,75 pct. af transaktionsbeløbet, mens gebyret for de udenlandske betalingskort kun var reguleret af lovens § 15. Gebyret for disse kan løbe op til 5,75 pct. af transaktionsbeløbet. Det er dog muligt for forretningerne at forhandle sig til et lavere gebyr for disse kort.

Økonomi- og erhvervsministeren fastsætter i medfør af betalingsmiddelovens § 1, stk. 7, maksimale gebyrer for dansk udstedte internationale betalingskort i den fysiske handel. For kreditkort kan indløser opkræve et gebyr på maksimalt 0,75 pct. af forretningerne, og for debetkort kan indløser maksimalt opkræve et gebyr på 0,4 pct., dog maksimalt 4 kr. Disse satser er gældende frem til 31. december 2008¹².

For forretninger, der modtager dansk udstedte internationale betalingskort i den *ikke-fysiske handel*, blev der indført et gebyr på 1,25 pct. af transaktionsbeløbet, dog minimum 1,95 kr. For de udenlandske betalingskort betaler forretningerne op til 5,75 pct. af transaktionsbeløbet, dog minimum 1,95 kr. Disse satser er fastsat af PBS A/S og har været gældende siden 1999. Det er ligeledes her muligt for forretningerne at forhandle sig til et lavere gebyr.

Lovændringen fik dog en anden betydning for forretningerne, idet loven indførte et forbud mod den såkaldte No Discrimination Rule (NDR-regel)¹³. Dette betød, at forretningerne kunne vælge at overvælte det gebyr, de betalte til indløser (dvs. PBS A/S) direkte på de kunder, der benytter de pågældende betalingskort.

3.6 PBS A/S nedsætter en række gebyrer for brugen af betalingskort

PBS A/S har meddelt økonomi- og erhvervsministeren, at selskabet i foråret 2008 vil nedsætte gebyret for brug af betalingskort i en række tilfælde. Selskabet vil i marts 2008 offentliggøre, hvor store gebyrnedsættelserne bliver.

Baggrunden for disse gebyrnedsættelser er, at Konkurrencestyrelsen i forbindelse med en række undersøgelser af PBS A/S' gebyrer løbende har haft drøftelser med PBS A/S herom.

¹² Bekendtgørelse nr. 1712 af 20. december 2006 om gebyrer ved brug af internationale betalingsmidler.

¹³ NDR-regler benyttes af en del indløsningselskaber. Reglen har til formål at forhindre, at en forretning opkræver et gebyr af kunder, der benytter et bestemt betalingskort eller tilbyder kunden en rabat.

Styrelsen har i den forbindelse bl.a. påpeget, at gebyret på udenlandsk udstedte internationale kreditkort er for højt, og at der synes at være plads til en betydelig reduktion af det maksimale gebyr, forretningerne skal betale, når de tager imod disse kort. Endvidere har styrelsen drøftet gebyrerne på internettet med PBS A/S, der var enig i, at det vil være en god ide at reducere betalingen for mindre internetbetalinger.

For det første vil PBS A/S reducere betalingen for mindre internetbetalinger. Formålet er at øge antallet af transaktioner på internettet. Der er løbende sket en stigning i antallet af transaktioner over internettet, men mængden af internettransaktioner må forventes at vokse yderligere, hvis gebyrerne for småbetalinger ved brug af Dankort og de internationale kort over internettet nedsættes.

Dernæst vil det maksimale gebyr for at bruge udenlandsk udstedte internationale betalingskort i Danmark blive nedsat. Dette gebyr er i dag maksimalt 5,75 pct. Det vil for det første mindske forretningernes omkostninger ved at modtage internationale betalingskort, ligesom det kan blive billigere for udenlandske brugere af internationale betalingskort, såfremt forretningen vælger at overvælge gebyret på brugeren.

For samtidig at styrke sikkerheden omkring kortbetalinger vil PBS A/S ligeledes i foråret 2008 fjerne årsafgiften for alle de forretninger, som tager imod internationale kort, og som har en terminal, der læser chip.

Endelig vil PBS A/S nedsætte det maksimale gebyr for dansk udstedte internationale debetkort (dvs. Visa Electron, Maestro og MasterCard Debet) for brug i den fysiske handel. Dette gebyr er i dag fastsat ved en bekendtgørelse og må maksimalt være 0,4 pct. af transaktionsbeløbet, dog højst 4 kr.

Denne gebyrnedsettelse vil ikke have nogen direkte virkning for forbrugerne, der som hidtil ikke opkræves gebyr ved brug af internationale debetkort i fysisk handel. Nedsættelsen vil imidlertid reducere forretningernes omkostninger ved at tage imod de dansk udstedte internationale debetkort.

3.7 EU-kommissionens afgørelse i sagen vedrørende MasterCards multilaterale interbankgebyr

Den 19. december 2007 traf Kommissionen afgørelse i en sag om MasterCard Europes (herefter MasterCard) brug af multilaterale interbankgebyrer, den såkaldte MIF (Multilateral Interchange Fee).

Kommissionen konkluderede, at MasterCards multilaterale interbankgebyr, som er et gebyr på enhver transaktion med et betalingskort, er med til at forøge omkostningerne ved detailhandlernes accept af kortene uden at føre til bevislige effektivitetsfordele.

Derfor finder Kommissionen, at MasterCards brug af MIF for alle grænseoverskridende betalingskorttransaktioner med debetkort og for forbrugerkreditkort med såvel MasterCard logo som Maestro logo inden for Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) er en overtrædelse af EF-traktatens artikel 81.

MasterCard fik seks måneder til at efterkomme et pålæg om at trække gebyret tilbage. Hvis MasterCard ikke efterkommer pålægget, kan Kommissionen pålægge daglige tvangsbøder på 3,5 pct. af virksomhedens daglige samlede omsætning i det foregående regnskabsår.

MasterCard har i en pressemeddelelse fra 19. december 2007 meddelt, at de vil indbringe Kommissionens afgørelse for EF-Domstolen.

3.7.1 Sagens baggrund

Sagen er dels begrundet i, at Europay International, der nu er MasterCard, i 1992 og 1995 anmeldte deres forretningsbetingelser til Kommissionen og anmodede om en fritagelse efter EF-traktatens artikel 81, stk. 1, dels i en klage fra EuroCommerce¹⁴ i 1997 over en række af MasterCards forretningsbetingelser. Klagen vedrører brugen af multilaterale interchange fees og Honour all Card reglen (HACR), der tvinger forretninger til at modtage alle MasterCards korttyper på lige og ikke-diskriminerende vilkår, dvs. både kort med MasterCard logo og Maestro logo, samt brugen af en (NDR-reglen, der medfører, at forretninger forbydes at overvælte gebyrer på forbrugerne, når disse benytter MasterCard eller Maestro kort.

Kommissionen behandlede fra 1999 til 2002 en lignende sag om Visa's forretningsbetingelser. Kommissionen accepterede dengang Visa's brug af såvel HACR- som NDR-regler. Endvidere gav Kommissionen Visa's brug af MIF en fritagelse, mod at Visa gradvis mindskede deres MIF fra gennemsnitlig 1,1 pct. til 0,7 pct. inden udgangen af 2007. Denne fritagelse udløb med udgangen af 2007. Herefter er Visa ansvarlig for at sikre, at selskabets brug af MIF er i overensstemmelse med EU's konkurrenceregler. På den baggrund vil afgørelsen i sagen om MasterCard også få betydning for Visa's fremtidige brug af MIF.

Under Kommissionens behandling af sagen er MasterCard ophørt med at benytte NDR-reglen, hvilket betyder, at forretninger, der modtager MasterCards kort, nu kan opkræve gebyr af kunder, der betaler med MasterCard og Maestrokort. Erfaringerne fra en del lande viser imidlertid, at de sjældent gør det.

3.7.2 MasterCards multilaterale interbankgebyrer

Et interbankgebyr er en betaling fra indløser af et betalingskort til udsteder af kortet. Gebyret betales for hver transaktion, der foretages med kortet. Gebyret kan være et fast beløb, en procentsats eller en kombination heraf.

MasterCards multilaterale interbankgebyrer (MIF) fastsættes centralt. De gælder for alle grænseoverskridende betalinger med MasterCard og Maestro i hele EEA området. MasterCard tillader, at banker, der udsteder og indløser MasterCards kort, bilateralt kan aftale størrelsen af et interbankgebyr.

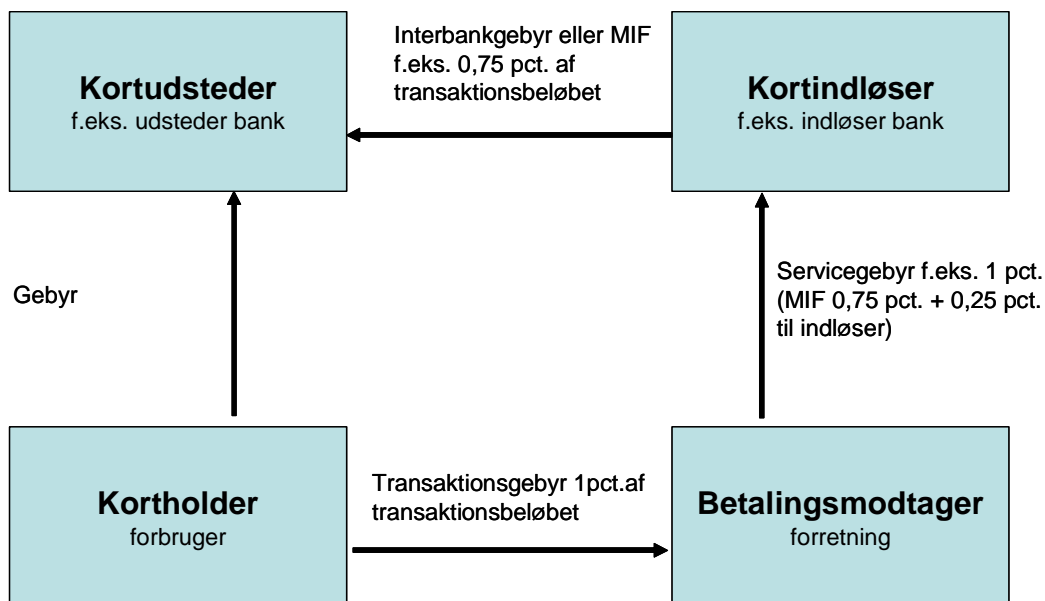
Bankerne inden for en bestemt region eller et land kan ligeledes i fællesskab fastsætte nationale interbankgebyrer. Hvis bankerne derimod ikke indgår en aftale om et bilateralt fastsat nationalt interbankgebyr, vil de centralt fastsatte MIF være gæl-

¹⁴ EuroCommerce er dannet i 1993 og repræsenterer sektorer indenfor detail- og engrossalg samt international handel i Europa.

dende for nationale betalinger, den såkaldte fallback funktion. Derved sikres, at der altid opkræves et interbankgebyr af alle transaktioner med MasterCards kort.

MIF vil således være en del af indløserens omkostninger ved at indløse MasterCards kort og vil derfor få ganske stor indvirkning på de gebyrer, forretningerne betaler til indløser for at modtage disse kort, jf. figur 3.2. Forretningerne må derefter vælge enten at indregne dette omkostningselement i priserne eller overvælte det på kunder, der betaler med MasterCards kort.

Figur 3.2 Interbankgebyrets indflydelse på gebyrerne i et 4-partsystem

Anm.: Gebyret fra kortholder til udsteder er ikke nødvendigvis et transaktionsgebyr, men ofte et årligt gebyr for at have et betalingskort.

MasterCards MIF ligger på mellem 0,4 pct. af transaktionsværdien med tillæg af 0,05 Euro (ca. 0,38 kr.) og 1,05 pct. med tillæg af 0,05 Euro (ca. 0,38 kr.) for betalinger med Maestro debetkort og mellem 0,80 pct. og 1,20 pct. for transaktioner med MasterCards forbrugerkreditkort.

3.7.3 Kommissionens afgørelse

Kommissionen finder, at MasterCards MIF er med til at øge forretningernes omkostninger ved at modtage betalingskort. Empiriske undersøgelser har vist, at MIF tegner sig for en stor del af den endelige pris, som forretningerne betaler til indløser af betalingskort. Dette er med til at begrænse priskonkurrencen på indløserens produkter til skade for forretningerne og deres kunder.

Det er endvidere Kommissionens opfattelse, at MasterCard ikke på nogen måde har påvist nogen positiv virkning for innovation og effektivitet, som vil gøre det muligt at videregive en rimelig del af fordelene ved MIF til forbrugerne. Kommissionen har derfor konkluderet, at MasterCards MIF ikke fører til objektive effektivitetsfordele, der vil kunne opveje de negative virkninger på priskonkurrencen mellem dets medlemsbanker. Dermed opfyldes betingelserne i EF-traktatens artikel 81, stk. 3, ikke, og der kan ikke gives nogen fritagelse efter traktatens artikel 81, stk. 1.

Kommissionen lægger i sin afgørelse vægt på, at multilaterale interbankgebyrer ikke med afgørelsen er kendt ulovlige som sådan. Kommissionen finder, at et interbankgebyr i en åben kortsystemordning¹⁵ som MasterCards kun er forenelig med EU's konkurrenceregler, hvis det bidrager til det tekniske og økonomiske fremskridt, og hvis det kommer forbrugerne til gode.

Det bemærkes endvidere, at afgørelsen kun omfatter de multilateralt fastsatte interbankgebyrer for grænseoverskridende betalinger og den såkaldte fallback-funktion. (dvs. intra-EEA MIFs og SEPA MIFs). Nationalt fastsatte interbankgebyrer er ikke omfattet af afgørelsen. Det vil være op til de nationale konkurrencemyndigheder at vurdere, om der skal gribes ind over for disse gebyrer.

Det skal ligeledes bemærkes, at MasterCard inden for de 6 måneder, selskabet har til at efterkomme Kommissions påbud, har mulighed for dels at påvise, at MIF kan opfylde betingelserne i traktatens artikel 81, stk. 3, eller ændre deres interchange fees, så de opfylder betingelserne.

3.7.4 Afgørelsens betydning for det danske betalingskortmarked

Den endelige afgørelse fra Kommissionen er endnu ikke offentliggjort, så det er ikke muligt præcist at vurdere de fulde konsekvenser for det danske betalingskortmarked.

Konkurrencestyrelsens forpligtelse til at påse, at gebyrerne på betalingskortmarkedet er rimelige, omfatter også de danske interbankgebyrer. Styrelsen har i 2006 bl.a. set på interbankgebyrerne for de dansk udstedte internationale betalingskort og for brugen af Dankort på internettet.

Der har ikke tidligere været væsentlige problemer med interbankgebyrer på det danske betalingskortmarked, hvilket skyldes den danske lovregulering af gebyrerne, specielt reguleringen af gebyrerne over for forretningerne. Den danske lovregulering af gebyrerne betyder nemlig for det første, at indløseres gebyr over for forretningerne i den fysiske handel ikke vil kunne påvirkes af et eventuelt interbankgebyr, og for det andet at de danske interbankgebyrer i sig selv er omfattet af lovreguleringen, hvilket medfører, at de skal baseres på omkostninger og i øvrigt være rimelige.

Der benyttes f.eks. ikke interbankgebyrer ved Dankorttransaktioner i den fysiske handel, fordi forretningerne betaler et årligt abonnementsgebyr for disse transaktioner. For de internationale kort kan indløser maksimalt opkræve 0,75 pct. af forretningerne, hvilket indirekte sætter en grænse for et interbankgebyr for disse kort.

Styrelsen vil inddrage Kommissionens endelige afgørelse, når der fremover skal ske en vurdering af, om de danske interbankgebyrer er rimelige. I forbindelse med MasterCard-sagen har der bl.a. været drøftelser af hvilke omkostninger, der med rimelighed kan indregnes i et interbankgebyr. Styrelsen er inde i lignende drøftelser med

---

¹⁵ Ved et åbent kortsystem forstås et 4-partsystem, hvor der er en udsteder, en indløser, en betalingsmodtager og en kortholder. Modsat et tre partsystem, hvor indløser og udsteder er samme fysiske eller juridiske person.

bankerne og PBS A/S i forbindelse med vurderingen af, om de danske interbankgebyrer er rimelige.

4. Sikkerheden ved brug af betalingskort i Danmark

Det er vigtigt for den fortsatte tillid til betalingskort, at kortene er sikre at bruge, og at kortsystemerne yder god beskyttelse mod misbrug. Beskyttelsen af forbrugere og forretninger mod misbrug vil hele tiden blive udviklet, fordi kortmisbrugere bliver stadigt mere opfindsomme.

Reglerne for hæftelse fordeler den økonomiske risiko ved misbrug mellem forbrugere, forretninger og banker. Generelt er forbrugerne særdeles godt beskyttet af betalingsmiddeloven, der i de fleste tilfælde holder forbrugeren skadesløs, når et betalingskort misbruges. Det afgørende i disse regler er, at forbrugeren er forpligtet til at holde PIN-koden hemmelig.

Forretningerne indgår aftale med indløser (oftest PBS A/S) om fordelingen af hæftelsesansvaret. Disse aftaler giver også forretningerne en vis beskyttelse.

4.1 Brugen af chip i den fysiske handel

Baggrunden for at indføre chipteknologi var, at udviklingen havde gjort, at magnetstripen ikke længere var sikker nok. Det er i dag forholdsvis let at kopiere en magnetstribe og overføre den på et nyt kort, der ofte blot er et hvidt plastikkort med magnetstribe, men som også kan være et kort med logo mv. En samtidig afluring af PIN-kode kombineret med et hvidt kort var tidligere tilstrækkeligt til at kunne hæve kontanter i bankernes automater.

I løbet af 2004 skiftede bankerne alle Dankortene ud, så der pr. 1. januar 2005 var chip på alle Dankort. Det er ifølge betalingsmiddeloven en forudsætning for, at indløser kan opkræve gebyr af forretningerne, der modtager betalingskort i den fysiske handel, at et betalingskort er forsynet med en chip, jf. betalingsmiddelovens § 14, stk. 1.

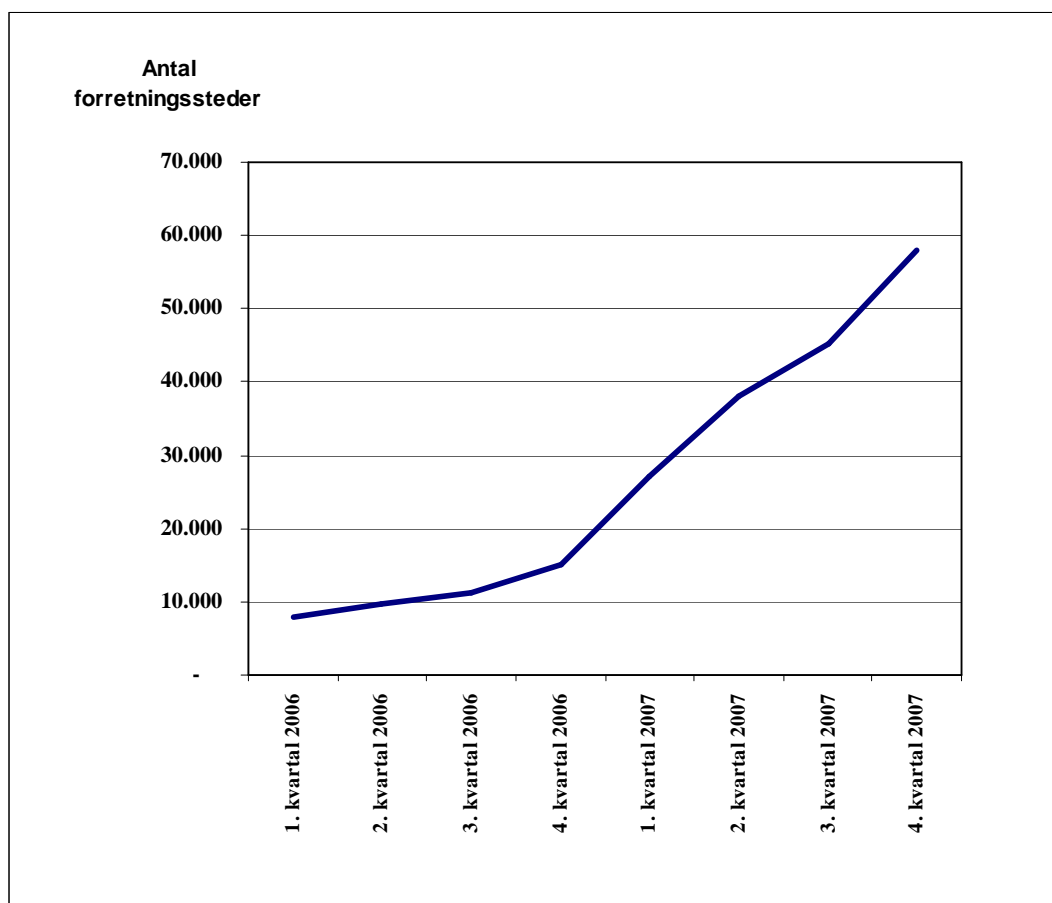
Det er imidlertid ikke nok at sætte chip på alle Dankort for at øge sikkerheden. Forretningerne skal ligeledes udskifte terminalerne til chip-terminaler, så det er Dankortets chip, der aflæses og ikke magnetstripen.

I starten af 2005 var der ikke mange forretninger, der havde terminaler, der læste chippen. Dette skyldes for det første, at danske forretninger i stor udstrækning har benyttet kombinationen PIN og magnetstribe, hvilket har givet en stor sikkerhed for transaktioner i den fysiske handel. Der har ikke tidligere været noget stort misbrug i den forbindelse. Da det endvidere viste sig, at de nye chipterminaler havde en væsentlig længere transaktionstid end de gamle terminaler, der aflæste magnetstripen, tøvede forretningerne dels med at anskaffe de nye chipterminaler og dels med at anvende chippen.

For at afhjælpe problemerne med chipterminalerne indgik PBS A/S og flere detailhandelsorganisationer i et samarbejde om at få rettet op på de forhold, der gjorde, at forretningerne tøvede med at benytte chippen. Samarbejdet medførte, at en række

problemer blev løst, bl.a. blev transaktionstiden for chip-transaktioner nedsat, så den kom på linie med transaktionstiden for magnetstribe-transaktionerne.

Figur 4.1 Udviklingen i antallet af forretningssteder, der modtager chip, 1. kvartal 2006 til 1. december 2007

Kilde: PBS A/S

Anm.: Ved udgangen af 2007 var der 58.011 forretningssteder, der modtog chip.

Et andet forhold, der også i høj grad fik betydning for danske forretnings overgang til chip, var en større svindelsag i slutningen af 2005 og begyndelsen af 2006. Sagen er formentlig en af de største svindelsager i Dankortets historie. En østeuropæisk bande brød ind i en række danske forretninger og satte såkaldt skimmingudstyr ind i forretningernes Dankort-terminaler.

Ved skimming indsættes en aflæser i terminalen. Den aflæser magnetstriberne og aflurer samtidig PIN-koden på de kort, der benyttes i terminalen. Ud fra disse oplysninger blev der massefremstillet falske Visa/Dankort, der blev distribueret i flere lande. Det var navnlig bankernes pengeautomater, der var udsat for denne svindel. Også danske bankers pengeautomater var udsat for dette misbrug.

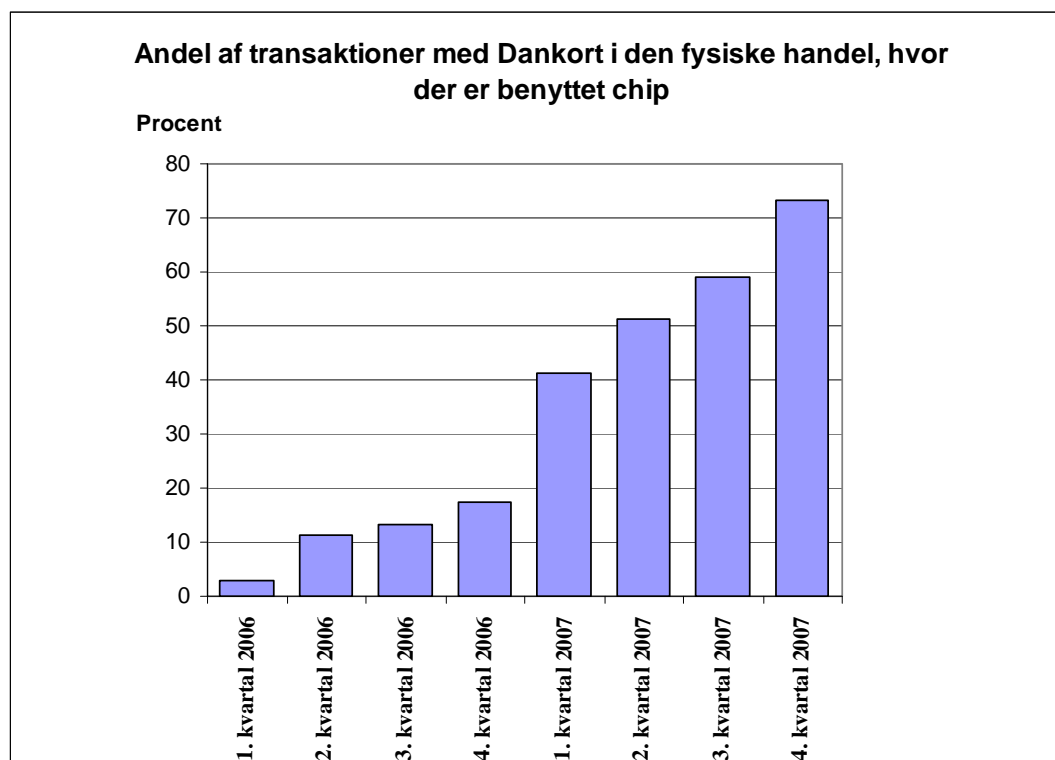
Danske pengeautomater benyttede på dette tidspunkt en såkaldte fallback-funktion, hvor automaten benyttede magnetstriben, hvis chippen på Dankortet ikke kunne aflæses. Det var tanken, at denne funktion kun skulle fungere i en overgangsperiode. Den var imidlertid blevet forlænget, fordi det viste sig, at der var problemer med chippen på flere Dankort. På baggrund af sagen med skimming valgte bankerne atophøre med brugen af fallback-funktion.

Antallet af danske forretninger, der benytter chipterminaler er steget væsentligt siden 2006, jf. figur 4.1. Specielt i 2007 er der sket en stor stigning i antallet af forretningssteder, der nu benytter chip. Omkring 65 pct. af de forretningssteder, der har aftale om indløsning af Dankort, benytter i dag chip. Et meget stort antal forretninger i dagligvarehandlen, hvor langt de fleste transaktioner med Dankort foregår, benytter nu chippen.

Den større brug af chip såvel hos bankerne som hos forretningerne har betydet, at sikkerheden mod misbrug som følge af forfalskede Dankort er blevet væsentlig forbedret i løbet af 2007. Dette har endvidere betydet, at antallet af transaktioner, hvor der anvendes chip er steget kraftigt i 2007, jf. figur 4.2. I dag bruges chip i over 73 pct. af transaktionerne med Dankort.

Figur 4.2 Anvendelse af chip ved Dankorttransaktioner fra 1. kvartal 2006 til 4. kvartal 2007

Kilde: PBS A/S

Anm.: Andelen af Dankort-transaktioner med chip var ved udgangen af 4. kvartal 2007 73 pct.

4.2 Misbrug af Dankort

Generelt er forbrugerne særdeles godt beskyttet af betalingsmiddeloven, der i de fleste tilfælde holder forbrugeren skadesløs, når et betalingskort misbruges. Det afgørende i disse regler er, at forbrugeren er forpligtet til at holde PIN-koden hemmelig. Regler for hæftelse fordeler den økonomiske risiko ved misbrug mellem forbrugere, forretninger og banker.

Forretningerne indgår aftale med indløser (oftest PBS A/S) om fordelingen af hæftelsesansvaret. Disse aftaler giver også forretningerne en vis beskyttelse.

Den øgede sikkerhed ved at bruge chip betyder imidlertid ikke, at der ikke sker misbrug. Stjålne betalingskort, hvor PIN-koden er afluret, udgør stadig et problem. Her har det ingen betydning, om kortet er udstyret med chip eller ej, eller om forretningen aflæser chippen ved betalingstransaktionen. Derfor er det vigtigt, at forretninger og kortholdere er opmærksomme på de sikkerhedskrav, udsteder og indløser stiller til dem, når betalingskort benyttes i terminaler mv.

Niveauet for det samlede antal misbrugssager med Dankort i Danmark har dog altid været lavt. Det totale antal af misbrugssager var størst i 2003 og 2004, hvor antallet af sager lå over 5.000, men faldt i 2005, jf. tabel 4.3. Ses disse tal i forhold til antallet af Dankort i omløb og det årlige antal transaktioner med Dankort, må antallet af misbrugssager siges at være meget lavt.

Det er stjålne og tabte Dankort, der udgør størstedelen af misbrugssagerne, og dette tal er steget siden 2004. Antallet af sager med falske Dankort er faldet fra 2003 til 1. halvår af 2007, hvor der kun har været 2 sager. Antallet af misbrugssager steg i 2006, hvor den store skimmingsag foregik. Antallet af misbrugssager på internettet var i 2005 og 2006 betydelig lavere end i 2003 og 2004.

Tabel 4.3 Antal sager vedrørende misbrug med Dankort fra 2003 til 1. halvår 2007

	2003	2004	2005	2006	2007 1. halvår
Stjålne/tabte kort	2.193	2.066	2.679	2.564	1.885
Falske kort	463	448	142	551	2
Internettet (CNP) ¹⁾	2.431	2.605	1.336	1.374	696
I alt	5.087	5.119	4.158	4.489	2.583

Kilde: PBS A/S, hjemmeside www.dankort.dk.

1) CNP, Card not present, dvs. internettet, telefon- og postordresalg.

Det samlede tab som følge af misbrug med Dankort ligger også på et meget lavt niveau, når man tager det samlede antal transaktioner og den samlede omsætning med Dankort i betragtning. Tabet var i 2004 på 33 mio. kr. og faldt til godt 30 mio. kr. i 2006, jf. tabel 4.4.

Godt halvdelen af tabene stammer fra misbrug af Dankort i bankerne, specielt ved brug af Dankort i bankernes pengeautomater. Tab som følge af brugen af falske Dankort er som nævnt tidligere næsten forsvundet. I 1. halvår 2007 er der ikke noget tab ved falske kort i forretningerne, og for bankerne er tabet kun på 19.000 kr. Ikke overraskende tegner tabene ved brug af stjålne og tabte Dankort sig for hovedparten, og det har ramt bankerne hårdest, fordi misbruget typisk sker i pengeautomaterne.

For internethandelen har der ligeledes været et fald i tabene som følge af misbrug med Dankort. Der er dog sket en stigning i 2006 og første halvdel af 2007, men stadig er tabene små, også når der tages hensyn til stigningen i handlen på internettet med Dankort som betalingsmiddel.

Tabel 4.4 Tab som følge af misbrug med Dankort i 1.000 kr. fra 2004 til 1. halvår 2007¹⁾

1.000 kr.	2004	2005	2006	2007 1. halvår
Samlet misbrug	33.290	30.968	30.132	20.907
Banker	18.143	17.955	18.960	13.264
Stjålne og tabte kort	13.507	16.728	16.210	13.245
Falske kort	4.636	1.227	2.750	19
Forretninger	10.314	11.759	8.324	5.247
Stjålne og tabte kort	10.217	11.732	8.226	5.247
Falske kort	97	27	98	0
Internettet (CNP)²⁾	4.733	1.254	2.848	2.396

Kilde: PBS A/S's hjemmeside www.dankort.dk

1) Der er alene tale om udsteders og indløseres tab ved misbrug af Dankort.

2) CNP, Card not present, dvs. internettet, telefon- og postordresalg.

I tabel 4.5 er tabene som følge af misbrug vist som en procentandel i forhold til den årlige omsætning i henholdsvis forretninger og på internettet. Dette bekræfter, at tabene som følge af misbrug med Dankortet i banker og forretninger ligger på et meget lavt niveau, og at det set i forhold til omsætningen med Dankort har været faldende siden 2004. På internettet er svindlen reduceret noget siden 2004 og ligger ligeledes på et lavt niveau frem til udgangen af 2006. For 2007 er kun opgjort misbruget for 1. halvår, og det er derfor ikke muligt at give en samlet vurdering af udviklingen i misbruget.

Tabel 4.5 Tabene ved misbrug på Dankort som pct. af omsætningen med Dankort i henholdsvis forretninger og internettet fra 2004 til 1. halvår 2007

Pct. .	2004	2005	2006	2007 1. halvår
Forretningerne	0,00530	0,00718	0,00378	0,00476
Stjålne og tabte kort	0,00525	0,00716	0,00373	0,00476
Falske kort	0,00005	0,00002	0,00004	0,00000
Internettet (CNP)¹⁾	0,08903	0,01125	0,00980	0,00766

Kilde: Konkurrencestyrelsen beregning.

Anm.: Bankernes tab ved misbrug af Dankort er udeladt, fordi der ikke findes nogen samlet opgørelse af kon-tanthævningen med Dankort i ATM'erne.

1) CNP, Card not present, dvs. internettet, telefon- og postordresalg.

5. Betydningen af ny EU-regulering på kortmarkerne

I foråret 2007 vedtog Europa-Parlamentet Direktivet for betalingstjenester i det indre marked – det såkaldte betalingstjenestedirektiv. Direktivet fastlægger regler for elektroniske betalinger fra borgere og virksomheder, dvs. betalinger med andet end kontanter og checks. Direktivet regulerer desuden adgangen til at udføre betalings-tjenester og indfører en ny type finansielle virksomheder i EU-lovgivningen, kaldet ”betalingsinstitutter”.

Det er formålet med direktivet at skabe de juridiske rammer for et indre marked for detailbetalinger. Direktivet vil endvidere understøtte den europæiske banksektors arbejde med at opbygge infrastrukturen for et fælles detailbetalingsområde i euro – det såkaldte SEPA (Single Euro Payment Area)¹⁶. Dog vil direktivet række videre end SEPA, idet det også regulerer betalinger i andre EU-valutaer end euro, bl.a. danske kroner.

Der er i dag store forskelle i medlemslandenes nationale lovgivning for betalingsmidler, og den manglende harmonisering hindrer, at markedet for detailbetalinger fungerer effektivt. Det er derfor det primære formål med direktivet at fjerne disse forskelle mellem landene og dermed skabe grundlaget for et indre marked for betalinger i alle medlemsvalutaer.

Betalingstjenestedirektivet er et totalharmoniseringsdirektiv, der kun giver medlemslandene begrænsede muligheder for at opretholde og beslutte nationale regler for betalingstjenester. Direktivet skal være gennemført i medlemslandenes lovgivning senest den 1. november 2009.

Direktivet vil skabe rammerne for en styrkelse af konkurrencen blandt udbydere af betalingstjenester. Dette skal opnås ved at gøre det lettere for borgere og virksomheder at sammenligne de tilbudte betalingstjenester og foretage skift mellem forskellige udbydere såvel nationalt som internationalt.

Derudover vil direktivet forbedre adgangsvilkårene for udbydere af betalingstjenester fra andre medlemslande. Den øgede konkurrence forventes at føre til lavere omkostninger for brugerne af betalingstjenester, dvs. borgere og virksomheder.

I Danmark vil direktivet få stor indflydelse på lovgivningen for betalinger. Der skal indføres lovgivning på områder, hvor der ikke tidligere har været lovgivet, og en del af den eksisterende lovgivning skal tilrettes. Der vil således være et betydeligt arbejde med den nationale gennemførelse af direktivet.

---

¹⁶ SEPA står for det fælles betalingsområde for betalinger i euro, som den europæiske banksektor i de senere år har arbejdet med at skabe. Formålet med SEPA er at udvikle et fælles betalingsområde for detailbetalinger i euro, så det ikke er dyrere at foretage grænseoverskridende end nationale betalinger i euro. Det er banker i medlemslandene, der på frivillig basis står for at sikre en udvikling i bankydelse/betalingsinstrumenter, der gør det muligt at skabe et indre marked for betalinger i euro, så 31 landes nationale betalingskortsystemer (13 eurolande, 14 ikke-eurolande, 3 EEA lande (Island, Liechtenstein og Norge) og Schweiz) kan integreres i eurobetalingsområdet. Det er planen, at bankerne skal kunne tilbyde deres kunder de nye betalingsinstrumenter fra 28. januar 2008. For en nærmere gennemgang af SEPA-projektet henvises til Nationalbankens kvartalsoversigt 2007, 1. kvartal.

Danmark har bifaldet det overordnede formål med direktivet, der som nævnt er at etablere et indre marked for detailbetalinger i EU. Det kræver, at der vedtages ensartede regler for sammenlignelige typer af betalingsformidling. Danmark har desuden støttet direktivets bestemmelser, der giver adgang til at udbyde betalingstjenester for en ny type af finansielle virksomheder, kaldet betalingsinstitutter.

For Danmark har det været vigtigt, at disse bestemmelser er proportionale med de risici, der er forbundet med institutternes virksomhed, og ikke indebærer unødige adgangsbarrierer eller urimelige konkurrencevilkår. Derudover har det fra dansk side været vigtigt at sikre, at der blev tale om et fremtidsorienteret direktiv, der ikke hæmmer brugen af nye effektive betalingsformer.

Under forhandlingerne har det fra dansk side også været vigtigt at sikre, at Dankortet og Dankortsystemet kunne opretholdes. Specielt har der været fokus på reglerne vedrørende gebyrer over for brugerne af betalingstjenester, for hæftelse ved misbrug af betalingsinstrumenter og for betalingers gennemførelsestid. Det er vurderingen, at det vedtagne direktiv på disse områder ikke vil give anledning til særskilte problemer i Danmark.

5.1 Baggrund

En moderne og teknologibaseret økonomi har behov for et effektivt og moderne betalingssystem. Det har direkte og positive følger for både den finansielle sektors og hele økonomiens effektivitet. Det nuværende betalingssystem er forbundet med store omkostninger. Det er derfor, at Kommissionen har fundet det vigtigt, at der oprettes et indre marked for betalinger, hvor stordriftsfordele og konkurrence kan bidrage til at nedbringe omkostningerne ved at udføre betalingstjenester.

De store forskelle, der er på de nationale markeder for betalinger, giver sig også udslag i meget store forskelle i omkostninger ved disse betalinger. Det gælder for såvel nationale som grænseoverskridende betalinger.

Undersøgelser har vist, at disse omkostninger kan være op til 8 gange større i ét medlemsland end i et andet¹⁷, og i enkelte lande kan udgøre op til 2-3 pct. af BNP. Der er således i nogle lande potentiale for store samfundsmæssige besparelser. Italienske brugere vil f.eks. kunne spare 5,4 mia. euro, hvis omkostningerne for prisniveauet i Italien faldt til det nuværende europæiske gennemsnit. Kommissionen har således flere gange påvist, at omkostningerne ved grænseoverskridende betalinger er meget høje.¹⁸

De handlende har oplyst, at de i nogle tilfælde ville skulle betale op til tyve gange mindre for en betalingskorttransaktion, hvis de kunne indgå indløsningsaftaler hos de mest konkurrencedygtige udbydere af betalingstjenester i EU.

Inden vedtagelsen af betalingstjenestedirektivet var 3 retsakter gældende for betalinger. Et direktiv fra 1997 om grænseoverskridende kreditoverførsler i EU, der

¹⁷ F.eks. er de årlige omkostninger for en gennemsnitlig bruger af betalingstjenester i Nederlandene 34 euro, mens de for en italiener er 252 euro.

¹⁸ F.eks. Kommissionens pressemeddelelse af 20. september 2001, Cross-border payments: New Commission study confirms persistent high charges.

havde til formål at bidrage til, at disse betalinger fremover kunne foregå billigere, hurtigere og mere sikkert.¹⁹ Samme år offentliggjorde Kommissionen en henstilling om transaktioner med elektroniske betalinger.²⁰ Hensigten var primært at sikre indehavere af disse betalingsmidler visse rettigheder.

I 2001 udsendte Kommissionen en forordning om grænseoverskridende betalinger i euro. Forordningen forbyder bankerne at tage et højere gebyr for en grænseoverskridende betaling i euro end for en tilsvarende national betaling. Formålet var at nedbringe kundernes omkostninger ved grænseoverskridende betalinger²¹. Ifølge en nylig undersøgelse har denne forordning haft den ønskede virkning, idet omkostningerne for grænseoverskridende betalinger er faldet markant²².

Forordningen fra 2001 var medvirkende til, at de europæiske banker indledte arbejdet med at etablere SEPA, som er det kommende fælles betalingsområde i Europa for borgeres og virksomheders betalinger i euro. Med SEPA vil der blive indført nogle nye betalingsmidler, der kan bruges til eurobetalinger i hele Europa. De europæiske banker, herunder bankerne i Danmark, vil gradvist begynde at tilbyde deres kunder de nye instrumenter fra begyndelsen af 2008.

SEPA forudsætter, at der sker en harmonisering af medlemslandenes lovgivning for betalinger. I december 2005 fremlagde Kommissionen et forslag til et direktiv for betalingstjenester. Forslaget blev herefter behandlet i en arbejdsgruppe under Rådets og Parlamentets økonomiske udvalg. I foråret 2007 blev der opnået enighed i Ecofin-Rådet og Parlamentet om den samlede tekst, der nu er vedtaget.

Betalingstjenestedirektivet skal som tidligere nævnt være gennemført i national lovgivning senest 1. november 2009. Det vil erstatte direktivet om grænseoverskridende kreditoverførsler fra 1997 og henstillingen fra samme år om elektroniske betalingsmidler. Forordningen fra 2001 om grænseoverskridende betalinger i euro vil fortsat være gældende.

5.2 Direktivets indhold

Direktivet er opdelt i en række afsnit, der vedrører anvendelsesområdet, adgangen til at udføre betalingstjenester som betalingsinstitut, oplysningskrav, generelle aftalevilkår og andre bestemmelser. Indholdet af disse afsnit omtales nærmere nedenfor. Der vil i beskrivelsen blive lagt særligt vægt på beskrivelsen af de bestemmelser, der vil få betydning for det danske betalingskortmarked, herunder betalingsmiddeloven og Dankortet.

¹⁹ Kommissionens direktiv 97/5/EF af 27. januar 1997 om grænseoverskridende pengeoverførsler.

²⁰ Kommissionens henstilling 97/489/EF af 30. juli 1997 om transaktioner med elektroniske betalingsmidler, især forholdet mellem udsteder og indehaver. En henstilling fra Kommissionen er til forskel fra et direktiv og en forordning ikke bindende for medlemslandene.

²¹ Parlamentets og Rådets forordning 2560/2001/EF af 19. december 2001 om grænseoverskridende betalinger i Euro.

²² Kommissionens pressemeddelelse af 11. januar 2007, Cross-border payments now significantly cheaper, og rapport, Staff Working Documents on Impact Regulation (EC) No 2650/2001 on bank charges for national payments, SEC(1783)2006, at 18 December 2006.

5.2.1 Anvendelsesområdet

Som tidligere nævnt er direktivet et totalharmoniseringsdirektiv. Det indebærer, at medlemslandene som udgangspunkt skal gennemføre direktivets bestemmelser nøjagtigt efter deres ordlyd. Dog tillader direktivet på flere områder medlemslandene at træffe andre beslutninger i forbindelse med gennemførelsen af direktivet. Det gælder hovedsageligt forhold, der vedrører nationale betalingsformidlere og deres aktiviteter i eget land.

Direktivet finder anvendelse på betalingstjenester, der ydes af betalingsformidlere til brugere inden for EU. Der skal dog være tale om betalinger i euro eller en anden EU-valuta, f.eks. danske kroner.

Direktivets bestemmelser er ufravigelige over for brugere, der er forbrugere. Andre brugere, f.eks. virksomheder og offentlige myndigheder, kan indgå aftaler, som afviger fra direktivets bestemmelser. Baggrunden for denne forskel er, at virksomheder og myndigheder i højere grad end forbrugere formodes at være i stand til at forhandle aftaler og vilkår, der stiller dem bedre end direktivets regler. Medlemslandene kan dog beslutte, at mikrovirksomheder skal behandles på samme måde som forbrugere.

Direktivet fastlægger regler for betalingstjenester, der foregår mellem betalingsformidlere og deres kunder (brugerne). Direktivet regulerer hvilke virksomheder, der må udbyde betalingstjenester.

Der sondres i direktivet mellem 6 kategorier af udbydere af betalingstjenesteydelser:

- Kreditinstitutter (dvs. banker mv., der kan tage imod indlån fra borgere og virksomheder).
- Udstedere af elektroniske penge (som defineret i e-pengedirektivet²³).
- Betalingsinstitutter (som defineret i betalingstjenestedirektivet).
- Postgirokontorer (hvis de ifølge national ret har lov til at udbyde betalingstjenester).
- Den Europæiske Centralbank og de nationale centralbanker.
- Medlemslandene samt deres regionale og lokale myndigheder.

For de sidste to kategorier gælder, at når de handler i egenskab af henholdsvis pengepolitiske myndigheder og andre offentlige myndigheder, er de ikke omfattet af direktivet. Postgirokontorer som defineret i direktivet findes ikke i Danmark²⁴.

Ingen andre end de virksomheder, der er omfattet af direktivet, må udføre de i direktivet omtalte betalingstjenester i EU.

²³ Direktiv 2000/46/EF af 18. september 2000 om adgang til at optage og udøve virksomhed som udsteder af elektroniske penge og tilsyn med sådan virksomhed. Med dette direktiv blev indført en ny type institutter i EU-lovgivningen kaldet udstedere af elektroniske penge. Elektroniske penge kan kort defineres som forudbetalte midler, der er lagret på et elektronisk medium, og som anerkendes af andre end udsteder.

²⁴ Postgirokontorer som defineret i direktivet kan modtage indlån. Det kan danske postkontorer ikke.

Derudover opregner betalingstjenestedirektivet en række aktiviteter, som af forskellige årsager falder uden for anvendelsesområdet. Det drejer sig bl.a. om betalinger med kontanter og check, pengetransport, veksling af valuta i kontanter, pengeindsamling til velgørende formål og såkaldte cash-back transaktioner.²⁵ Undtaget fra direktivet er også betalinger mellem betalingsformidlere, f.eks. transaktioner på pengemarkedet.

En væsentlig undtagelse fra direktivet er betalinger med ”instrumenter”, som har en forholdsvis begrænset anvendelse. Herved forstås betalingsmidler, som alene kan bruges til at betale for varer og tjenesteydelser hos udsteders egne salgssteder eller hos en afgrænset kreds af salgssteder, der har en aftale med udsteder om at modtage de respektive betalingsmidler.

Denne undtagelsesbestemmelse vil formentlig betyde, at hovedparten af de dansk udstedte detailbetalingskort ikke vil være omfattet af direktivets bestemmelser. Det gælder f.eks. en stor del af benzinselskabernes betalingskort, kontokort og andre betalingskort udstedt af varehuse og butikskæder og andre sammenslutninger af detailhandlende og trafikalskabers betalingskort. Et fællestræk for disse kort er, at de kun kan bruges enten i udsteders egne forretningssteder eller i begrænsede antal forretninger, f.eks. et butikscenter eller hos butikker inden for samme koncern.

En anden central undtagelse er mobil- og internetbetalinger for såkaldte digitale tjenester, hvor varer og tjenesteydelser leveres til og skal anvendes ved hjælp af telekommunikations-, digital- eller it-udstyr. Det kan f.eks. være betalinger for køb af ringetoner eller nyheder, der leveres til en mobiltelefon.

5.2.2 Betalingstjenester

Direktivet definerer udtømmende, hvilke aktiviteter en betalingstjeneste kan omfatte. Der kan være tale om en af følgende syv aktiviteter, som defineres i et bilag til betalingsdirektivet:

1. *Indskud af kontanter.* En tjeneste, hvor et kontantbeløb placeres på en betalingskonto, inkl. alle relaterede operationer, der er nødvendige for at administrere en sådan konto. En betalingskonto defineres i direktivet som en konto, der er oprettet med henblik på at udføre betalinger.
2. *Hævning af kontanter.* En tjeneste som under pkt. 1, hvor et kontantbeløb i stedet hæves fra en betalingskonto.
3. *Gennemførelse af kontooverførsel.* En tjeneste, hvor midler overføres fra én betalingskonto til en anden. Det kan f.eks. være i form af en kredittransaktion, dvs. en betaling indledt af betaler, en kortbetaling eller en direkte debitering, dvs. en betaling indledt af modtager på baggrund af et mandat fra betaler.
4. *Gennemførelse af kontooverførsel med en kreditmulighed.* En tjeneste som under pkt. 3, men med en tilknyttet kreditmulighed for betaler. Det kan f.eks. være en overførsel af midler i forbindelse med en betaling med et kreditkort.

²⁵ Ved cash-back (eller ”hæve over beløbet”) forstås transaktioner, hvor en forretning i forbindelse med salg af varer og tjenester på kundens anmodning udbetaler et kontant beløb, der ligger ud over betalingen for disse ydelser.

5. *Udstedelse og/eller indløsning af betalingsmidler.* En tjeneste, hvor en kunde overdrages et instrument, der kan bruges til at udføre en betaling (udstedelse), eller hvor modtager af en betaling, der er udført via et betalingsmiddel, får indsat midlerne på en betalingskonto (indløsning).
6. *Pengeoverførsel.* En tjeneste, hvor der på en betalers foranledning overføres et kontantbeløb til en modtager, uden at der oprettes en betalingskonto.
7. *Gennemførelse af mobilbetalinger, internetbetalinger, mv.* En tjeneste, hvor midler overføres fra betaler til modtager på baggrund af en betalingsordre, der er afgivet ved hjælp af telekommunikations- eller it-udstyr, hvor udbyderen af udstyret alene optræder som en ren formidler af betalingen.

5.2.3 Betalingsinstitutter

Direktivet indfører en ny type betalingsformidler, ”betalingsinstitutter”, der skal have tilladelse til at udføre betalingstjenester. Kendetegnende for disse institutter er, at de i dag ikke er omfattet af eksisterende direktiver, som f.eks. kreditinstitutter og udsteder af e-penge. En stor del af bestemmelserne i direktivet vedrører disse betalingsinstitutters virksomhed.

Det kræver en tilladelse at blive et betalingsinstitut, og for at få en sådan skal et betalingsinstitut opfylde en række krav. For det første skal et betalingsinstitut ligesom kredit- og e-pengeinstitutter leve op til en række krav til deres kapitalgrundlag. Direktivet indeholder således både krav til betalingsinstituttets startkapital og løbende kapitalkrav, der afhænger af instituttets forretningsomfang. Desuden må betalingsinstituttets egenkapital ikke på noget tidspunkt falde under det største af de to beløb. Kravet til startkapital vil være afhængig af, hvilke betalingstjenester betalingsinstituttet udfører²⁶.

Med hensyn til opgørelsen af de løbende kapitalkrav kan medlemslandene vælge mellem 3 beregningsmetoder. Den første er baseret på instituttets omkostninger i det foregående år, den anden er baseret på værdien af instituttets gennemførte betalinger i det foregående regnskabsår, mens den sidste er baseret på instituttets renteindtægter og -udgifter, gebyrindtægter og andre driftsindtægter for seneste regnskabsår.

Kapitalkravene til betalingsinstitutter er grundlæggende forholdsvis beskedne sammenlignet med de tilsvarende krav til kredit- og e-pengeinstitutter, hvilket afspejler forskelle i kundernes risici.

Ud over kapitalkravene skal betalingsinstitutterne beskytte de midler, de modtager fra kunderne, så disse kan være sikre på at få deres midler tilbage, hvis instituttet går konkurs. Dette kan ifølge direktivet ske ved, at midler modtaget fra kunderne indsættes på særlige bankkonti eller ved en forsikring eller en bankgaranti, som dækker kundernes tilgodehavender. Dette krav om såkaldt ”ringfencing” af kundernes midler gælder kun for institutter, der udfører andre aktiviteter end betalingstjenester.

²⁶ For pengeoverførsler skal startkapitalen være mindst 25.000 euro (ca. 187.000 DKK), for mobilbetalinger mindst 50.000 euro (ca. 374.000 DKK) og for de øvrige 5 betalingstjenester mindst 125.000 euro (knap 1. mio. DKK).

Godkendte betalingsinstitutter får et såkaldt "europæiske pas", dvs. at de må udøve grænseoverskridende aktiviteter i andre medlemslande på baggrund af en godkendelse fra deres hjemlands tilsynsmyndighed.

Betalingsinstitutter får ret til at udføre en række betalingstjenester, der er defineret i direktivet, herunder driftsmæssige og nært knyttede accessoriske tjenester. Dog vil de for så vidt angår en række andre aktiviteter være underlagt større begrænsninger end f.eks. kreditinstitutter. Betalingsinstitutter må således ikke modtage indlån eller udstede elektroniske penge. De kan desuden kun yde kredit, hvis det er relateret til udførelsen af en betaling, f.eks. ved betaling med et betalingskort og kun i begrænset omfang. Kreditten må ikke løbe længere end 12 måneder.

De nye institutter vil i praksis komme til at omfatte en blandet kreds af virksomheder, herunder udstedere og indløserne af betalingskort med bred anvendelse, pengeoverførselsvirksomheder og teleselskaber, der tilbyder mobilbetalinger.

Direktivet giver medlemslandene mulighed for at undtage mindre betalingsinstitutter fra ovennævnte kapitalkrav. Det forudsætter, at institutternes betalingstransaktioner på månedsbasis ikke overstiger 3 mio. euro (ca. 23 mio. DKK). Betalingsinstitutter, der er undtaget fra ovennævnte krav, kan kun udbyde betalingstjenester i eget hjemland, dvs. de kan ikke få det europæiske pas.

Medlemslandene er forpligtet til at oprette offentlige registre over såvel betalingsinstitutter som fysiske og juridiske personer, der har opnået tilladelse til at udøve betalingstjenester. Dette gælder også for institutter, der kun kan operere nationalt. Registerne skal bl.a. indeholde oplysninger om de betalingstjenester, som de respektive betalingsinstitutter samt fysiske og juridiske personer kan udbyde.

Fysiske og juridiske personer, der ikke er udbydere af betalingstjenester eller udtrykkeligt er udelukket fra direktivets anvendelsesområde, skal forbydes at udbyde de betalingstjenester, der er omfattet af direktivet.

Medlemslandene er af hensyn til at skabe lige konkurrencevilkår forpligtet til at sikre, at reglerne for adgang til betalingssystemer for betalingsinstitutter, der efter direktivet har tilladelse til at udøve betalingstjenestevirksomhed, og for registrerede udbydere af betalingstjenester, skal ske på objektive, ikke-diskriminerende og proportionale vilkår.

5.2.4 Oplysningskrav

Direktivet indeholder ligeledes regler om de oplysninger, som betalingsformidlere skal give deres kunder om betalingstjenesterne. Et væsentligt formål er at gøre det lettere for kunderne at sammenligne betalingsformidlernes tilbud og dermed styrke konkurrencen. Oplysningskravene gælder for alle typer betalingsformidlere, dvs. ud over betalingsinstitutter også for kredit- og e-pengeinstitutter.

Aftaleparter kan indbyrdes aftale at fravige disse regler, medmindre brugerne af en betalingstjeneste er forbrugere. Direktivet giver endvidere medlemslandene mulighed for at beslutte, at reglerne heller ikke kan fraviges for mikrovirksomheder.

Direktivet skelner mellem oplysninger ved aftaler om en enkeltstående betaling, f.eks. en pengeoverførsel, og rammeaftaler for en serie af betalinger. Hvis en kunde betaler via en konto eller benytter et betalingsmiddel, vil der som regel være indgået en rammeaftale.

Brugere af enkeltstående betalingstjenester skal som hovedregel på en lettilgængelig måde, og inden transaktionen påbegyndes, have de fulde og relevante informationer om betingelserne mv., herunder eventuelle gebyrer, gennemførelsestid og evt. vekselkurser. Efter transaktionens gennemførelse skal såvel betaler som betalingsmodtager have de relevante oplysninger, der gør det muligt at identificere betalingstransaktionen, beløbet, gebyrer, samt evt. vekselkurs, valutaomregning og valørdag.

For rammeaftaler skal brugerne være fuldt oplyste om aftalens indhold og betingelser, herunder hvilke ydelser aftalen omfatter, varighed og opsigelsesvilkår mv., inden aftalen indgås. Brugerne skal endvidere have oplysninger om gennemførte transaktioner på samme måde som for enkeltstående betalinger. Dog kan disse oplysninger gives brugerne samlet en gang om måneden.

For visse betalingsmidler, der bruges til mindre betalinger, gælder en række forholdsvist lempelige oplysningskrav. Disse regler vedrører især nyere betalingsmidler, f.eks. visse e-pengeprodukter. For udbyderne af disse instrumenter vil det ofte være forbundet med relativt høje omkostninger at leve op til de generelle oplysningskrav. Dertil kommer, at brug af de pågældende instrumenter som regel kun indebærer en begrænset risiko for kunderne²⁷.

5.2.5 De generelle aftalevilkår, herunder rettigheder og forpligtelser

Hovedvægten i direktivet ligger på de generelle aftalevilkår, dvs. reglerne for indholdet af en aftale mellem betalingsformidler og bruger. Gennemgangen nedenfor fokuserer især på de bestemmelser, der fra dansk side har påkaldt sig størst opmærksomhed i forberedelserne af direktivet. Det drejer sig om direktivets gebyrregler, autorisations- og hæftelsesregler, betalingernes gennemførelsestid, samt bestemmelser om valørdage.

Direktivet fastlægger endvidere andre generelle aftalevilkår, bl.a. regler for ændringer og ophør af en rammeaftale og for betalingsformidlers muligheder for at indstille brugen af et betalingsmiddel. Det indeholder desuden regler om betalers ret til at få tilbageført en betaling og annulleret en betalingsordre, samt ansvaret for at udføre en betaling korrekt. På flere af disse områder er en harmoniseret lovgivning især nødvendig af hensyn til betalingsmidlerne i SEPA.

Det vedtagne direktiv vurderes ikke at være forbundet med særskilte danske problemer.

---

²⁷ Bestemmelserne gælder for betalinger på højst 30 euro (ca. 223 DKK), eller som har en beløbsgrænse på 150 euro eller som på intet tidspunkt lagrer mere end 150 euro (ca. 1.100 DKK). Der skal dog gives oplysninger om de vigtigste karakteristika, om ansvar, om de opkrævede gebyrer osv. For nationale betalingstransaktioner kan medlemslandene fastsætte et andet beløb end de ovennævnte dog maksimalt 500 euro (ca. 3.725 DKK).

5.2.5.1 Gebyrer

Reglerne i betalingstjenestedirektivet om gebyrer skal opfylde forskellige formål.

I forlængelse af direktivets krav om, at udbydere af betalingstjenester skal stille en række oplysninger til rådighed for brugerne (betalingsmodtager og bruger), forbydes udbydere af betalingstjenester at opkræve gebyr af brugerne af betalingstjenester, når det drejer sig om opfyldelse af denne oplysningspligt, og når det drejer sig om korrigerende og forebyggende foranstaltninger som følge af direktivet, medmindre andet fremgår af teksten.

Direktivet fastslår endvidere, at betaler og modtager hver for sig skal betale de gebyrer, der opkræves af deres egen betalingsformidler i forbindelse med gennemførelsen af en betalingstransaktion. Formålet er at sikre, at det såkaldte share-princip bliver gældende i hele EU. Share-princippet betyder, at betaler og modtager afholder egne omkostninger til egen betalingsformidler. Erfaringer har vist, at dette princip er det mest effektive, da det bedst understøtter en fuldt automatiseret håndtering af betalingerne.²⁸

En anden gebyrbestemmelse fastlægger, at betalingsformidler ikke må forhindre, at betalingsmodtager, f.eks. en forretning, opkræver et gebyr fra betaler for brug af et bestemt betalingsmiddel. Denne bestemmelse indebærer, at kortselskaber ikke må forbyde forretninger at overvælte deres egne gebyrer for indløsning af kortbetalinger på kunderne, den såkaldte NDR-regel.²⁹ Medlemslandene kan dog forbyde overvæltning i visse situationer, herunder hvis overvæltning skønnes at hæmme brugen af effektive betalingsmidler.

Hensigten med denne gebyrbestemmelse er at øge gennemskeligheden af kortselskabernes indløsningsgebyrer. Kommissionen har ved flere lejligheder udtalt, at den finder bankernes indløsningsgebyrer ved visse typer kortbetalinger for høje³⁰. Ved at gøre det muligt for forretningerne at overvælte disse gebyrer på kunderne, vil det få kunderne til at vælge betalingskort med de laveste gebyrer og dermed give et pres nedad på disse gebyrer.

Disse gebyrbestemmelser skønnes at være forenelige med den danske model for finansieringen af Dankortet, der blev aftalt i 2005, og som mundede ud i en ændring af betalingsmiddeloven i sommeren 2005. Ændringen indførte bl.a. en abonnementsordning for forretninger mv., der modtager betaling med Dankort i den såkaldte fysiske handel.³¹ Der blev endvidere indført en bestemmelse i loven, der forhindrer, at forretninger overvælter gebyrer på brugeren i den fysiske handel, når disse benytter dansk udstedte betalingskort.

²⁸ Andre principper er det såkaldte our-princip, hvor betaler afholder alle omkostninger eller ben-princippet, hvor det er betalingsmodtager, der afholder samtlige omkostninger.

²⁹ NDR-regler (no discrimination rule) benyttes af en del indløsningselskaber. Reglen har til formål at forhindre, at en forretning opkræver et gebyr af kunder, der benytter et bestemt betalingskort eller tilbyder kunden en rabat.

³⁰ Kommissionen, Communication From the Commission, Sector Inquiry under Art. 17 of Regulation 1/2003 on retail banking (Final report), January 2007.

³¹ Ved fysisk handel forstås afvikling af en betalingstransaktion, der forudsætter fysisk tilstedeværelse af bruger og betalingsmodtager, jf. betalingsmiddelovens § 3, stk. 5.

Det fremgår af de indledende betragtninger i direktivet, at afregningen mellem modtagerne og betalingsformidlerne kan være i form af en abonnementsbetaling, som det er tilfældet i ordningen for Dankortet. Endvidere vurderes bestemmelsen om, at medlemslandene i visse situationer kan forbyde overvæltning, at gøre det muligt at opretholde betalingsmiddelovens forbud mod overvæltning af gebyrer på brugere af Dankort og dansk udstedte betalingskort i den fysiske handel.

5.2.5.2 Autorisation af en betalingstransaktion

Betalingsformidler er forpligtet til at meddele en spærring af et betalingskort til bruger, helst inden det spærres, men senest umiddelbart efter, medmindre dette er forbudt efter fælleskabslovgivning eller national lovgivning. Når årsagen til spærringen ikke længere er til stede, skal udbyder ophæve spærringen eller erstatte betalingsmidlet med et nyt.

Brugeren af et betalingsmiddel er forpligtet til at anvende et udleveret betalingsmiddel i overensstemmelse med betingelserne. Brugeren er endvidere forpligtet til at underrette udbyder, når denne bliver opmærksom på tab, tyveri, uberettiget tilegnelse eller anden uautoriseret brug af et betalingsmiddel. Endelig skal brugeren træffe de nødvendige foranstaltninger for at beskytte et betalingsmiddel, herunder sikre dets kode.

Udbyderen er forpligtet til at sikre sig, at et betalingsinstruments sikkerhedskode ikke er tilgængelig for andre end bruger. Udbyderen må ikke uopfordret sende et betalingsmiddel til en potentiel bruger, medmindre det drejer sig om udskiftning af et eksisterende betalingsmiddel. Ved fremsendelse af et betalingsmiddel og den personlige kode er det udbyderen, der har risikoen.

En betalingstransaktion anses kun for at være autoriseret, hvis betaler har givet samtykke til at gennemføre transaktionen. Det er op til udbyder og betaler af betalingstransaktioner at aftale, hvorledes samtykke til betaling kan foregå. Betaler kan til enhver tid tilbagekalde en transaktion, dog ikke efter betalingen er modtaget hos betalingsmodtager. Betaler og betalingsmodtager kan aftale beløbsgrænser for betalingstransaktioner med et betalingsmiddel.

Ved en rammeaftale har betalingsmodtager ret til at spærre et betalingsmiddel af hensyn til betalingsinstrumentets sikkerhed, hvis der er mistanke om uautoriseret eller svigagtig brug af dette, herunder hvis der er tale om et brug af betalingsmidlet, der er så stort, at der er væsentligt forøget risiko for, at betaler ikke kan opfylde sin betalingsforpligtelse.

Det er udbyder af betalingstjenesten, der har bevisbyrden, hvis bruger hævder, at en transaktion ikke er autoriseret. Udbyder er forpligtet til at tilbagebetale en uautoriseret betaling til bruger og at føre den debiterede betalingskonto tilbage til det, der ville have været gældende, hvis den uautoriserede transaktion ikke havde været gennemført.

For at bruger kan kræve en transaktion tilbagebetalt, skal denne underrette betalingsmodtageren efter at have konstateret uautoriseret eller fejlbehæftet brug af dette. Det skal sikres, at bruger til enhver tid har mulighed for at spærre sit betalings-

middel, og at instrumentet øjeblikkeligt bliver spærret, når bruger har anmodet herom.

En betaling skal tilbageføres på betalers anmodning, hvis den ikke indeholder et præcist beløb, eller hvis beløbet er væsentligt større, end betaler med rimelighed kunne forvente. Betaler skal inden for en periode på 8 uger anmode om tilbageførelse. Betalingsmodtager skal inden for 10 dage foretage tilbagebetalingen eller give et begrundet afslag herpå.

Bruger må ikke kunne tilbagekalde en betalingsordre, når den er modtaget af udbyder, medmindre der er tale om en senere debiteringsdag, og medmindre der er aftalt andet mellem bruger og udbyder.

5.2.5.3 Hæftelse ved misbrug

Med direktivets regler for hæftelse ved misbrug af et betalingsmiddel er det tilstræbt at finde en balance mellem at beskytte kunderne mod tab og få dem til at udvise forsigtighed i omgangen med deres instrument og ikke mindst at give betalingsformidlerne et incitament til at udvikle sikre betalingsmidler.

Direktivets hæftelsesregler kan opstilles som følger:

1. En kunde bærer et tab op til 150 euro (ca. 1.120 DKK) som en form for selvrisiko, hvis misbruget kan henføres til et tabt eller stjålet betalingsmiddel eller skyldes, at kunden ikke har udvist tilstrækkelig forsigtighed i forbindelse med brug af det pågældende betalingsmiddel.
2. En kunde bærer hele tabet ved misbrug, hvis denne har svindlet eller bevidst eller med grov uagtsomhed har forsømt at opfylde sin pligt til at sikre betalingsinstrumentet mod misbrug.
3. Medlemslandene kan vælge at reducere kundens hæftelse i pkt. 1 og 2. Det gælder dog kun, såfremt kunden ikke har svindlet eller bevidst har undladt at opfylde sin pligt til at sikre instrumentet mod misbrug.
4. Så snart en kunde har meddelt sin betalingsformidler, at et betalingsmiddel er mistet, stjålet eller misbrugt, skal kunden ikke bære et yderligere tab ved misbrug, medmindre denne har svindlet.
5. Hvis en betalingsformidler ikke har sikret, at en kunde til hver en tid kan anmelde et mistet, stjålet eller misbrugt instrument, hæfter kunden ikke for nogen del af tabet ved misbrug, medmindre denne har svindlet.

Hvis der er uenighed om, hvorvidt der er tale om misbrug, har betalingsformidler bevisbyrden. Betalingsformidler skal bl.a. bevise, at betalingen er korrekt bogført og ikke påvirket af systemfejl. Direktivet fastslår også, at betalingsformidler i tilfælde af misbrug omgående skal tilbageføre kunden det hævede beløb, eksklusiv en mulig selvrisiko, men inklusiv eventuelle renter.

I arbejdet med direktivet var der fra dansk side også betydelig fokus på disse regler. Ifølge de danske regler i betalingsmiddeloven afholder en kunde kun selvriskoen ved misbrug, hvis der er brugt en personlig kode. Desuden indeholder den danske lovgivning en øvre grænse for kundens tab på 8.000 kr. Pkt. 3 ovenfor skønnes at give mulighed for at fastholde disse regler.

5.2.5.4 Gennemførelsestid

Formålet med direktivets bestemmelser om gennemførelsestid er at opnå en forkortelse af den tid, det i dag tager at foretage en grænseoverskridende betaling. Undersøgelser viser, at det gennemsnitligt tager knap 3 dage at foretage en kreditoverførsel mellem to medlemslande. Fra politisk side har der været bred enighed om, at dette er for lang tid.

Direktivets bestemmelser om gennemførelsestid gælder for rene betalinger i euro, samt nationale betalinger i andre EU-valutaer, herunder danske kroner. Desuden dækker de betalinger med én valutaomveksling mellem euro og en anden EU-valuta, hvis omvekslingen sker i det respektive ikke-euroland. F.eks. vil en kreditoverførsel i euro fra en kronekonto i Danmark til en eurokonto i Tyskland være omfattet af reglerne. Det vil en tilsvarende overførsel i danske kroner ikke.

Ifølge direktivet skal en sådan kreditoverførsel være gennemført senest ved udgangen af den følgende dag. Frem til 1. januar 2012 kan en betalingsformidler og kunde aftale en anden tidsfrist, dog maksimalt tre dage. For papirbaserede betalinger, f.eks. betalinger med giroindbetalingskort, kan parterne desuden aftale, at gennemførelsestiden må være én dag længere. For debetbetalinger, dvs. kortbetalinger og direkte debitering, indebærer direktivets bestemmelser, at betalingsformidler og bruger selv kan aftale den maksimale gennemførelsestid.

Reglerne om gennemførelsestid har ligeledes haft en vis opmærksomhed fra dansk side. I Kommissionens oprindelige direktivforslag blev der lagt op til, at reglerne skulle gælde for betalinger i alle EU-valutaer. Det ville imidlertid have været forbundet med meget høje omkostninger for betalingsformidlerne at leve op til et sådant krav for rene overførsler i andre EU-valutaer end euro, herunder danske kroner, uden en infrastruktur som i SEPA.

5.2.5.5 Valørdage

Ifølge reglerne om valørdage skal betalers/modtagers betalingsformidler fremover beregne rente til og med/fra og med den dag, hvor betalingen hæves/indsættes på kundens konto. Det vil sammen med bestemmelserne om gennemførelsestid reducere betalingsformidlernes rentegevinst i forbindelse med betalinger. Formålet er at få betalingsformidlerne til i stedet at gøre øget brug af andre indtægter, f.eks. gebyrer, der er mere synlige for kunderne.

5.2.5.6 Andre bestemmelser

Direktivet indeholder en række bestemmelser om tilsyn med de nye betalingsinstitutter, der vil bevirke, at medlemslandene skal etablere myndigheder, der skal kunne give betalingsinstitutterne tilladelse til at drive betalingstjenestevirksomhed. Der skal endvidere etableres adgang til at klage over afgørelser, der er taget i henhold til direktivets bestemmelser. Klagemyndigheden behøver ikke at være den samme myndighed, som øver tilsyn med betalingsinstitutterne.

Direktivet giver Kommissionen mulighed for at justere en række forhold i direktivet for at holde det ajour med den teknologiske udvikling og sikre en ensartet anvendelse af direktivet efter en såkaldt komitologi-proces. Kommissionen kan bl.a. tilpasse definitionen af aktiviteter, som er betalingstjenester. Kommissionen skal i forbin-

delse med denne procedure konsultere et nedsat betalingsudvalg med repræsentanter fra medlemslandene.

5.3 Gennemførelse af direktivet i Danmark

Betalingstjenestedirektivet vil få indflydelse på den danske lovgivning for betalinger. Den centrale lov i Danmark på området er betalingsmiddeloven, men direktivet vil også berøre andre danske love. Det er endnu for tidligt at vurdere de fulde konsekvenser for dansk lovgivning.

Efter den gældende betalingsmiddelov skal udstedere af betalingsmidler, der er omfattet af betalingsmiddelovens bestemmelser, lade sig registrere hos Forbrugerombudsmanden, inden udstedelsen af betalingskort påbegyndes, men der er ikke tale om, at udstedere eller indløserne af betalingsmidler i dag skal have en egentlig tilladelse til at udstede og indløse betalingskort. Registreringerne er i dag ikke offentligt tilgængelige. De registre, som direktivet kræver etableret over udbydere af betalingstjenester, er noget mere omfattende og skal endvidere være offentligt tilgængelige.

De krav, der ifølge direktivet stilles til betalingsinstitutters startkapital og løbende kapital, er nye i forhold til betalingsmiddeloven. Betalingsmiddeloven stiller en række krav til et betalingssystemets indretning, herunder krav til systemets sikkerhed, men indeholder ingen regler om kapitalkrav mv. Der skal derfor indføres ny lovgivning i Danmark om adgangen til at udbyde betalingstjenester som betalingsinstitut. Den tilsvarende lovgivning for andre finansielle institutter er samlet i lov om finansiell virksomhed.

Et andet problem, der skal tages stilling til, er, at en række betalingsmidler, der vil blive undtaget fra direktivet, i dag reguleres i den danske betalingsmiddelov. Det er et åbent spørgsmål, hvilke regler der fremover skal gælde for disse betalingsmidler. Hvis det bliver betalingsmiddelovens nuværende bestemmelser, eventuelt med få ændringer, der skal gælde for disse betalingsmidler, kan det betyde, at der bliver indført en todeling af lovgivningen for betalingsmidler i Danmark i form af henholdsvis de nuværende regler og en implementering af direktivets bestemmelser.

Dette gælder f.eks. bestemmelserne om, at betalingsinstitutterne skal beskytte de midler de modtager fra kunderne ("ringfencing") og bestemmelserne om, i hvilken grad betalingsinstitutterne skal kunne yde kredit til deres kunder.

Omvendt indeholder betalingstjenestedirektivet også regler for betalingstjenester, der normalt udføres uden et betalingsmiddel. Det vil typisk være tilfældet, når der er tale om en enkeltstående betaling, f.eks. i forbindelse med pengeoverførselsvirksomhed. I Danmark er denne type betalingstjenester ikke reguleret i betalingsmiddeloven og kun i begrænset omfang i anden lovgivning. Gennemførelsen af betalingstjenestedirektivet vil her kræve lovgivning på et nyt område.

For så vidt angår de generelle aftalevilkår indeholder direktivet bestemmelser på flere områder, som ikke er reguleret i Danmark. Det gælder f.eks. valørdage, brugers ret til få tilbagebetalt beløb og annullere betalingsordrer samt betalingsformidlers mulighed for at indstille brugen af et betalingsmiddel. Her er der også behov for at indføre ny lovgivning.

På andre områder bliver det nødvendigt at tilpasse den eksisterende lovgivning, så den kommer i overensstemmelse med direktivet. Det behøver dog ikke at få større betydning, at disse områder fremover vil være lovreguleret, da praksis for de berørte betalingstjenester i dag stort set er i overensstemmelse med de regler, direktivet vil indføre.

Betalingsstjenedirektivets regler om oplysningskrav kræver også ændringer af dansk lovgivning. I direktivet er disse krav beskrevet væsentligt mere detaljeret end i betalingsmiddeloven. Det gælder både kravene til oplysninger før indgåelse af en aftale og efter en betalings udførelse. I praksis er der dog heller ikke her væsentlig forskel mellem de oplysninger, som danske pengeinstitutter i dag giver deres kunder, og direktivets oplysningskrav.

6. Den teknologiske udvikling på kortmarkederne³²

Når der tales om teknologisk udvikling, er der generelt en tilbøjelighed til ofte kun at se på den rent tekniske side. Det gælder også, når det drejer sig om betalingskortmarkedet. Men den tekniske udvikling hos henholdsvis kort- og terminalproducenterne er kun én af parametrene til forståelsen af hvilken udvikling, der sandsynligvis vil være på kortmarkedet i de kommende år.

Udviklingen på forbrugersiden er en lige så væsentlig parameter som den rent tekniske. Hvis forbrugerne af en eller anden grund ikke finder produkterne attraktive, tager de ikke produkterne til sig, og det er altafgørende for, om et nyt produkt bliver en succes eller en fiasko. Et eksempel er brugen af Dankortet på internettet, hvor sikkerheden ved internetbetalinger var en afgørende faktor. Danskerne havde en fornemmelse af, at der var væsentlig usikkerhed forbundet med at bruge Dankort ved betaling på internettet, og opstarten gik meget trægt. Der var væsentlig færre transaktioner end forventet. Nu har danskerne taget brugen af Dankort på internettet til sig, og i de seneste 2 år er antallet af transaktioner på internettet steget markant.

Når teknologiudviklingen ansues fra forbrugernes side, er indtrykket, at det oftest er producenterne af kort og terminaler, der har drevet innovationen på betalingskortmarkedet måske sammen med kortselskaberne og bankerne, som udsteder kortene.

Det er dog ikke altid det korrekte billede. Det seneste eksempel herpå er brugen af chipteknologien ved Dankorttransaktioner. Da diskussionen om chip kontra magnetstribe kom på tale ved ændringen af betalingsmiddeloven i 2003, interesserede det ikke forbrugerne, om der blev anvendt magnetstribe eller chip ved læsning i forretningerne. Men efter at pressen gennem længere tid havde omtalt svindlen med magnetstribekort, kom der et pres fra forbrugerne for at få indført chiplæsning. Resultatet blev en af de hurtigste forbruger accepterede chipimplementeringer i verden.

---

³² Dette afsnit er hovedsagelig udarbejdet på baggrund af en rapport om ”Den teknologiske udvikling på betalingskortmarkedet”, som Konkurrencestyrelsen har fået udarbejdet af konsulentfirmaet PlusCon.

6.1. Forbrugernes interesser

Forbrugernes interesser i nye betalingsteknologier kan generelt henføres til en af følgende kategorier:

1. Nyttige applikationer (anvendelser)
2. Øget forbrugersikkerhed
3. Intet alternativ
4. Imageskabende tiltag

Nyttige applikationer

Nyttige applikationer er kendetegnet ved, at forbrugerne begynder at anvende disse applikationer, uden at der har været gennemført de store marketingkampagner. Det betyder endvidere, at applikationerne ikke nødvendigvis behøver at være generelle eller landsdækkende. Hvis blot de har en tilstrækkelig nytteværdi for en begrænset brugergruppe, vil de kunne få succes.

Et eksempel på denne type applikation er ”Bro Bizz”, hvor der findes kendte alternativer i form af kontanter og betalingskort. Bro Bizz’en blev oprindeligt betragtet som et produkt til erhvervsfolk, der ofte skulle over den nye Storebæltsbro, men det viste sig relativt hurtigt, at en større del af befolkningen også gerne ville have glæde af den hurtige gennemkørselstid ved betalingsanlæggene. Senere blev nytteværdien yderligere øget, idet samme Bro Bizz nu kan anvendes mange andre steder, som f.eks. ved Øresundsbroen og på Scandlines færgeoverfarter.

Et andet eksempel er Dankortet og de øvrige internationale betalingskorts anvendelse i parkeringsautomater i en række storbyer f.eks. København og Ålborg. Her er bestående kort på grund af ændringer i omkostningsstrukturen hos parkomatudbyderen pludselig blevet et økonomisk attraktivt betalingsmiddel, og kortholderne har taget den nye betalingsform til sig.

Forbrugersikkerhed

Når forbrugerne oplever en større sikkerhed ved en betalingsform, fremmer det chancerne for, at betalingsformen slår hurtigere igennem. Dankort-chipbetalinger er som tidligere nævnt en sådan betalingsform.

En anden betalingsform, der i starten led voldsomt under de konstante historier i pressen om datatyveri, var kortbetalinger på internettet. Det har siden ændret sig, efterhånden som flere og flere kortholdere bliver opmærksomme på, at de reelt er bedre sikret ved Dankort-betaling end ved andre former for betaling på internettet.

Det har været en medvirkende faktor til den voldsomme vækst, som e-handlen har oplevet i de senere år i Danmark, hvor man ser en af de højeste e-handelsrater efter USA og de øvrige nordiske lande. Når netop disse lande øger deres e-handel hurtigere end Danmark, skyldes det formentlig ikke forbrugersikkerheden i deres betalingssystemer, men snarere at handel via postordrer har været mere udbredt i disse lande på grund af de store afstande.

Hvis man ser på ændringerne i forbrugersikkerheden ud fra et rent teknologisk synspunkt, kan følgende konstateres:

- Chip har øget kortholderens sikkerhed betydeligt, idet kopiering af kortdata er langt sværere, end når man anvender magnet-striber.
- Der har i forbindelse med den kontaktløse teknologi været en omfattende diskussion om, hvorvidt forbrugersikkerheden kunne være mindre end ved anvendelse af andre kortformer, idet der teoretisk kan aflyttes på den kommunikation, der foregår ”i den fri luft” mellem terminalen og kortet. Der findes flere tekniske måder at imødegå disse bekymringer på. Det må formodes, at der kommer flere nye sikkerhedstiltag på dette område. Imens løses en del af problematikken gennem de valgte ansvarsfordelingsregler.
- CAT (forbrugeraktiverede terminaler, som f.eks. trafikskabernes billetautomater og parkeringsautomater) giver næppe anledning til nye sikkerhedsrisici, men bevisførelsen af, hvad der reelt er foregået under en transaktion, kan blive besværliggjort af, at kun den ene part i transaktionen var fysisk til stede. Et forhold der kan kompenseres for gennem videoovervågning og andre tiltag.
- Mobilbetalingsområdet er endnu relativt nyt og i praksis ubeskrevet. Man kan forestille sig, at der her vil komme et nyt sæt sikkerhedsproblemstillinger, som må analyseres nærmere, når de konkrete løsninger bliver mere klar til test.

Intet alternativ

I nogle tilfælde oplever forbrugerne, at der i visse applikationer ikke findes reelle alternativer, enten fordi applikationen har et reelt monopol, eller fordi udbyderen har besluttet, at det af økonomiske grunde ikke vil være rentabelt at udbyde andre former for betalingsmuligheder.

Imageskabende tiltag

Ligesom i mange andre brancher er der også inden for betalingskortbranchen eksempler på, at nye betalingsformer er slået igennem hurtigere på forbrugermarkedet, end man normalt ser, hvis det marketingsmæssigt er lykkedes at skabe et godt image rundt om produktet.

Eksempler herpå er de internationale betalingskorts udbud af forskellige kort inden for samme brand. Til disse kort er knyttet forskellige applikationer mv. Der kan endvidere være forskellige krav til, hvem der kan få sådanne kort, f.eks. krav om en høj kreditvurdering, eller at man er blevet anbefalet (udvalgt). Kortene er ofte betegnet Guldkort, Platinkort, Diamantkort, mv.

Ingen succes

Ikke alle innovationer, der er blevet markedsført, er blevet en succes. Det gælder eksempelvis de danske forsøg med mobilbetalinger i den almindelige fysiske handel, som ikke på nuværende tidspunkt er blevet den succes, man forventede.

Forudbetalte kort som DANMØNT var ikke noget forsøg, men det kan konstateres, at dette produkt ikke slog tilstrækkeligt igennem i 1990'erne på trods af stor bevågenhed i både den danske og internationale presse. Siden er det blevet lukket. Dette til trods for at netop forudbetalte produkter igen er et af de mest omtalte produkter på den internationale arena.

6.2 Forbrugernes betalingsvillighed

Når man har set på forbrugernes interesse i nye betalingsteknologier, vil det også være relevant at se på forbrugernes villighed til at betale for disse nye teknologier. Her må det indledningsvis konstateres, at det er svært at se nogen direkte sammenhæng mellem forbrugernes interesser og deres betalingsvillighed.

Først og fremmest ændres forbrugernes betalingsvillighed (til tider meget) over tid. Eksempler på dette ses på så forskellige områder som e-handel og parkering.

Oprindeligt var der modstand mod at betale for anvendelsen af Dankort ved betaling over internettet, men som tiden er gået, er denne modstand mindsket betydeligt, idet forbrugernes fordel ved e-handel tilsyneladende overgår deres omkostninger til Dankort-anvendelsen. Her er store deltagere på internettet som Telmore og Danske Spil gode eksempler, idet forbrugerne helt har accepteret vilkårene for at betale, når forbrugerne anvender disse applikationer.

Ligeledes var der i starten en del debat om betalingen for Dankort i parkeringsautomaterne, men efterhånden som forbrugerne har bemærket fordelene ved altid at kunne betale det beløb, de ønsker - uanset hvilke mønter eller mangel på samme, der er i pungen - har debatten lagt sig noget. Det er en økonomisk fordel for forbrugeren at betale 15 kr. i parkeringsafgift og 0,50 kr. for anvendelse af Dankort frem for at skulle lægge en 20 kr. i parkomaten.

Ligeledes har muligheden for betaling med MasterCard gjort det muligt at anvende firmakort for de kunder, der parkerer i firmaets tjeneste. Her er de 1,95 kr., der betales for anvendelsen af MasterCard et meget mindre beløb, end det koster virksomhederne at administrere kontante udlæg for deres medarbejdere, hvorved virksomhederne har fået mulighed for en væsentlig besparelse.

Ligesom i parkeringseksemplet vil der opstå andre applikationer, hvor erhvervslivet er villig til at betale for korydelsen, da det mindsker deres administrative omkostninger andre steder i systemet. Ligeledes vil der være segmenter blandt de private kortholdere, som også er villige til at betale for korydelserne, når disse ydelser giver reelle fordele og nytteværdi for disse kortholdere. Det kan være de unge, der driver en applikation til succes, men man kan også forestille sig andre alderssegmenter, der i situationer som f.eks. ved automat- og kantinekøb vil være villige til at betale for at undgå kontanter.

Et interessant eksempel er udviklingen inden for gavekort. Dette produkt har vist stor vækst, og forbrugerne har været villige til at betale både for udstedelsen af kortet og selve indpakningen af gavekortet.

Det virker ved første øjekast lidt besynderligt, at mange kunder er villige til at betale relativt store beløb for de services, som et gavekort kan siges at være, når man tager i betragtning, at hovedparten af modtagerne må formodes at have et Dankort, hvorfor en overførsel til Dankort-kontoen ville være en langt billigere løsning.

En bankoverførsel er imidlertid ikke lige så personlig som et gavekort, og afsenderen kan heller ikke begrænse modtagerens udnyttelse af beløbet til en bestemt de-

tailhandelskæde som f.eks. Matas. Det er igen et eksempel på en applikation, hvor det har været muligt at indføre brugerbetaling.

6.3 Bud på den teknologiske udvikling

Det er altid svært at spå om fremtiden. Det gælder også, når man taler om den teknologiske udvikling på betalingskortområdet. Der kan dukke nye teknologier op, som gør det muligt at lave nye applikationer, produkter og services.

Der er ikke udsigt til, at der foreløbig vil ske væsentlige ændringer på betalingskortmarkedet i Danmark, som det kendes i dag. Det hænger sammen med de store investeringer, bankerne har gjort i chipteknologi og PIN³³ med on-line transaktionsbehandling, som vi kender det i Danmark. Man må derfor forvente, at denne tekniske platform vil blive den dominerende i de kommende mange år. Dette forstærkes af, at alle niveauer af sikkerhedscertificeringen af både terminaler, chip og transaktionsprocessorer, databehandlingscentre m.v. vil blive øget konstant, for at gøre det så dyrt som muligt for eventuelle kriminelle at udnytte systemerne.

Overgangen til chipteknologien er ikke gennemført fuldt ud endnu, og man har ikke udnyttet chippens muligheder. Dette gælder ikke kun for Danmark, men også for den øvrige verden. Ganske mange europæiske lande er ligesom Danmark for nylig gået over til at anvende chipteknologi. I den forbindelse er mange lande begyndt at benytte PIN i stedet for underskrift, som førhen har været det mest almindelige i de fleste lande.

Udviklingen af chipteknologi og brug af PIN i Europa vil fortsætte, idet chipteknologien allerede har vist sig ganske effektiv mod de kopieringsrisici, som magnetstriben lider under. Dette ses tydeligst i England, hvor bankerne også er langt fremme med implementeringen af chipteknologi og brug af PIN.

Om og hvornår USA vil begynde seriøst at benytte chipteknologi og brug af PIN er uvist, mens Canada påbegynder udstedelsen af chipteknologi og brug af PIN hen over sommeren 2008.

6.3.1 Udviklingen inden for chipteknologi og PIN

Danmark er kommet længere med introduktionen af chipteknologi og brug af PIN end de fleste europæiske lande. I slutningen af 2007 foretages ca. 70 pct. af alle Dankorttransaktioner ved brug af chip og PIN.

Indtil videre er Danmark det eneste land, hvor der anvendes PSAM'er (specielle sikkerhedsmoduler, der minder om SIM-kortene fra mobiltelefoner) i hver eneste installeret POS-terminal³⁴. Denne sikkerhedskonstruktion har flere fordele, men også så mange økonomiske og tekniske udfordringer, at andre lande har besluttet, at deres POS-terminaler ikke behøver en PSAM for at opnå den nødvendige sikkerhed.

³³ I Danmark har vi brugt PIN i en årrække i forbindelse med magnetstriben, men i andre lande har man alene anvendt underskrift som kortholdes accept af en transaktion i en forretnings terminal. I forbindelse med overgangen til at bruge chip har mange lande samtidig indført PIN. Derfor benyttes "chip/chipteknologi og PIN" som et samlet begreb.

³⁴ POS – Point of Sale er de terminaler forretningerne benytte til at modtage betaling med betalingskort.

6.3.2 Kontaktløse kort

Kontaktløse kort har gennem de seneste 10 år langsomt men sikkert gjort sin entre på markedet, idet kortet især har været anvendt i den offentlige transportsektor.

Disse kort er væsentligt forskellige i deres opbygning og funktion i forhold til de mere kendte chipkort (også kaldet EMV-kort³⁵), som især bankerne har anvendt. Der benyttes en anden type chip, ligesom denne er placeret i en anden position, end den der kendes fra EMV-kort. Endvidere er der integreret en antenne, der ligger skjult i kortet i en kreds hele vejen rundt langs kanten, der sikrer kontaktløs forbindelse til en modtager (terminal), der er hensigtsmæssigt placeret i f.eks. væggen på stationen.

Når kortholder går ind på stationen, ”vinker” vedkommende blot med sit kort inden for en afstand af ca. 5-10 cm. fra terminalen, og der skabes af terminalen forbindelse via et elektro-magnetisk felt, således at billetteringen kan finde sted. For at undgå at komme til at trække på et andet kort i dette snævre felt omkring terminalen, indsnævres feltet oftest yderligere til 3-5 cm, og systemerne markedsføres derefter oftest som ”Touch & Go”.

De mest kendte installationer af denne teknologi er i Hong Kong, Singapore og London, samt i forskellige byer i USA. Samme teknologi vil blive anvendt i det danske Rejsekort, der blev sat i pilotdrift af DSB og Movia den 3. december 2007 med efterfølgende udrulning over hele landet i perioden frem til 2010-12.

Denne teknologi er velegnet til anvendelse i den offentlige transportsektor, og det må formodes, at flertallet af de offentlige transportsystemer i Europa vil overgå til teknologien i løbet af de næste 10 år.

6.3.3 Kontaktløse terminaler i betjente miljøer

For et år siden fandtes der kun i begrænset omfang terminaler til kontaktløse transaktioner, men stort set alle betydende terminalproducenter har nu en eller flere udgaver af kontaktløse terminaler i deres sortiment. Disse er enkeltstående terminaler, der på forskellig vis enten integreres direkte til en kasseterminal eller kombineres direkte med den chip og PIN-terminal, forretningen har i forvejen.

Ved transaktioner med kontaktløse kort er der ikke fra kortselskabernes side krav om, at der udstedes en kvittering. Det overlades til forretningens kasseterminal, hvis forretningen ønsker at yde denne service. I mange af de miljøer, hvor kontaktløse terminaler erstatter kontantbetalinger, kan man også forestille sig, at det vil være et irritationsmoment for mange kortholdere, hvis transaktionstiden pludselig blev væsentligt forlænget på grund af udskrivning af en kvittering, som kun få ønsker at medtage.

Det bør i denne forbindelse bemærkes, at mange lande ligesom Danmark har lovgivning vedrørende kvitteringskrav, men at der i forskellige former findes visse lempelige vilkår for små betalinger.

---

³⁵ EMV (standarder) er fælles standarder for terminaler, der kan læse chip. Standarderne er udviklet i fællesskab af Eurocard, MasterCard og Visa.

Det må forventes, at kontaktløse terminaltyper vil blive relativt billige, når de kommer i masseproduktion. Disse terminaler fungerer i betalingssituationen kun offline, og da der ikke skal foretages nogen PIN-kode indtastning eller udskrives kvittering i forbindelse med transaktionen, er der ikke nogen bevægelige dele i forbindelse med en chip- eller magnetstribe-læser og kvitteringsprinter.

Det vil i store dele af introduktionsperioden nok være hensigtsmæssigt, at kontaktløse betalinger gennemføres ved en særlig og let genkendelig specialterminal, men der er intet i kortselskabernes specifikationer, der kræver specielle terminaler, og man må med udgangspunkt i at minimere omkostningerne for detailhandlerne nok forvente, at de to typer terminaler for henholdsvis chip og PIN-betalinger og for kontaktløse betalinger smeltes sammen til én terminal på sigt.

Det er her vigtigt at nævne, at de miljøer, hvor kontaktløse betalinger forventes at komme indenfor de næste 5 år, f.eks. er fast food restauranter, convenience forretninger som 7-Eleven, kiosker, betjente benzinstationer (dog ikke til benzin), cafeer, offentlig transport, parkeringsautomater og selvbetjeningsmiljøer, som kantiner og vending automater, men næppe i kasseterminalerne i forretninger med højværdi-transaktioner, som f.eks. i de store supermarkeds kæder.

6.3.4 Customer Activated Terminals (CAT)

Markedet for CAT (selvbetjeningsautomater) er kun i sin vorden, og kortselskaberne har stadig meget forskellige regler for anvendelsen af deres kort i de forskellige miljøer og i de forskellige lande.

I Danmark benyttes CAT-automater i dag på Storebælts- og Øresundsbroen, hos trafikelskaberne i billetautomaterne, ved ubetjente automater hos benzinselskaberne og som parkeringsautomater.

Denne terminaltype har haft stor glæde af den teknologiske udvikling på internettet, idet disse terminaler næsten alle i dag er "internet enabled", hvilket betyder, at de via internettet står i direkte forbindelse med automatejerens kontrolcenter på en måde, der har nedsat omkostningerne ved integration og udvikling. Endvidere er mange af de automater, der står i det fri i dag udstyret med solceller, så de ikke længere skal have 220 V fremført, ligesom de benytter mobil datakommunikation i form af GPRS³⁶ eller lignende. Det har betydet en yderligere væsentlig sænkning af installationsomkostningerne på f.eks. P-automater.

Alt dette betyder, at flere udbydere af services nu har mulighed for at modtage kort i deres automat-miljøer til en omkostning, der er rimelig. Det betyder endvidere, at kortselskaberne i nogle tilfælde har tilladt anvendelsen af magnetstribe- eller chip-kort i de samme miljøer. Endvidere er flere hel- eller halvlukkede miljøer, som f.eks. virksomhedskantiner, studiesteder m.v., hvor der er mindre risiko for svindel, gået i gang med at anvende CAT for at mindske deres håndtering af mønt, samt sikre bedre opetider på deres automater.

---

³⁶ GPRS er en forkortelse for Generel Packet Radio Service, der er en standard for mobil datakommunikation over GSM mobilnettet.

Såvel Visa som MasterCard stiller særlige krav til disse automater, hvis deres kort skal benyttes i disse miljøer. Som hovedregel skal CAT-terminalerne kunne læse chip og PIN. Der kan gives dispensation fra PIN-kravet til broer, tunneler og betalingsveje efter ansøgning. Herudover gives ikke dispensation. For MasterCard gives kun dispensation, hvis beløbet er under 50 euro (ca. 385 kr.).

Det må formodes, at CAT-markedet vil være et af de hurtigst voksende segmenter i de kommende år, idet de nye anvendelsesmuligheder for både traditionelle debet- og kreditkort samt kontaktløse kort, vil give ejerne af selvbetjeningsautomater (i bredeste forstand) mange flere forretningsmuligheder end tidligere under de noget mere restriktive regler fra kortselskaberne.

6.3.5 Mobiltelefoner

Mobiltelefonen bliver også og vil formentlig i stigende omfang blive anvendt til betalingstransaktioner. I dag benyttes de såkaldt overtaksede SMS'er til at købe diverse tjenesteydelser. Det kan f.eks. bestå i deltagelse i konkurrencer, men også køb af ringetoner.

I den nære fremtid vil mobiltelefonerne af sikkerhedshensyn formentlig især blive anvendt til at gennemføre betalinger over korte afstande i lighed med kontaktløse kort. En større anvendelse af mobiltelefonen til betalinger vil formentlig forudsætte et tættere samarbejde mellem teleselskaber og bankerne end i dag.

7. Udviklingen i co-branding (dvs. kort med flere typer betalingsfunktioner)

Co-branding, hvor flere samarbejder om at udstede et betalingsmiddel, har været brugt i mange år i de fleste europæiske lande, f.eks. når det drejer sig om at sikre de nationale kortkunder et betalingskort, der kan benyttes over hele Europa/verden.

Co-branding er i dag i stor udstrækning benyttet i de europæiske landes betalingskortsystemer. Det er ofte de to store internationale kortsystemer – MasterCard og Visa – der co-brandes med, og for deres vedkommende er co-branding med nationale betalingskort en nem måde at få adgang til de nationale markeder på og derved sikre, at betalingskortene kan få stor udbredelse i udstederlandet.

De seneste år har navnlig MasterCard benyttet sig af co-branding på det danske marked, hvor selskabet i de senere år har udvidet deres kortprodukter ved foruden at lade bankerne udstede kortene, også har co-brandet med en række detailhandelskort. Antallet af disse kort er vokset en del de senere år. Dette er også med til at øge efterspørgslen efter danske forretninger, der tager mod MasterCards kort, jf. afsnit 2 om udviklingen af brugen af betalingskort.

Ud over at udvide anvendelsesområdet kan der være mange forskellige formål med at co-brande betalingskort. I mange tilfælde ønsker udstederne gennem kortene at skabe en kundeloyalitet ved at tilbyde en række fordele, der rækker langt videre end blot at kunne betale på en bekvem måde, når kunderne køber varer og tjenesteydelser. Langt de fleste kort tilbyder kunden en vis kredittid, inden der skal betales. Den er ofte rentefri. Der tilbydes desuden rabatter og bonus af det køb, kunderne foreta-

ger med kortet. I dag kan rabatterne endda fratrækkes automatisk i forbindelse med købet, når dette betales med det pågældende kort.

Når der co-brandes med de internationale kortsystemer, tilbydes kunderne yderligere en række ydelser ud over at kunne bruge kortet uden for Danmark. I mange tilfælde er der koblet gratis rejseforsikringer på sådanne betalingskort. Det forudsættes, at kortet benyttes ved betalingen af rejsen. Der kan ligeledes være tilknyttet bagageforsikring, der yderligere sikrer kunderne et vis beløb, hvis kufferten ikke når frem til destinationen samtidig med kunden. Visse kortsystemer tilbyder desuden kunderne automatiske forsikringer, når der købes dyre varer som f.eks. hårde hvidevarer, radio/tv-produkter og dyre møbler.

Kortene kan endvidere give adgang til en række andre fordele som f.eks. bestilling af billetter til koncerter og teaterforestillinger før andre, give adgang til specielle lounges i lufthavne eller adgang til specielle forestillinger og andre events, som alene er forbeholdt kortholder.

Nogle kortsystemer har udviklet forskellige kortkoncepter med forskellige korttyper, der giver fordele. Bl.a. kan kortet have en speciel værdi i sig selv, hvis der kræves en speciel kreditvurdering eller medlemskab af en bestemt forening for at få kortet, så der kun er få, der får kortet tilbudt.

Som oftest sker co-branding mellem kommercielle virksomheder og organisationer, men der sker også i stor udstrækning co-branding mellem internationale kortsystemer og ikke-kommercielle organisationer, de såkaldte affinity-kort. Her har samarbejdet et andet formål. Belønningen for at bruge affinity-kort tilfalder ikke udelukkende brugeren af kortet. Derimod er brugeren med til at donere fordele eller penge til "affinity-partneren", der kan være en velgørende institution, sportsorganisationer, o. lign.

7.1 Co-branding/co-badging

Der findes ikke nogen klar, konsistent og udtømmende definition på co-branding. Bredt betragtet kan co-branding defineres som brugen af flere varemærkenavne (brands) i et fælles udbud. Når der tales om co-brandede betalingskort, menes brugen af to eller flere brands/logoer på samme betalingskort, f.eks. hvor flere udbydere af betalingskort går sammen om et fælles betalingskort, der kan benyttes hos alle de tilsluttede partnere/forretninger

Ofte skelnes mellem 3 former for co-branding:

- Co-branding mellem ikke-konkurrenter, f.eks. en detailhandler og en organisation.
- Co-branding med en indirekte konkurrent, typisk mellem et nationalt betalingssystem og et internationalt betalingssystem.
- Co-branding med en direkte konkurrent.

De mest kendte co-brandede betalingskort er et samarbejde mellem ét nationalt debetkortsystem og ét internationalt betalingskortsystem. Denne form for samarbejde omtales ofte også som *co-badging*. Der er ofte tale om to brands, der ikke anses for at være i direkte konkurrence. Dels kan de nationale kort kun benyttes i udsteders

hjemland, mens det internationale kort kun kan benyttes uden for udsteders hjemland. Dels anses markedet for debetkort og markedet for kreditkort for at være forskellige markeder, hvorfor disse kort ikke betragtes som værende i direkte konkurrence.

7.2 Co-branding i Danmark

I Danmark er der ingen specifikke lovregler, der regulerer co-branding. Co-branding samarbejdet er ligesom de enkelte udbydere af produkter omfattet af bestemmelserne i konkurrenceloven. Det er således ustederne af betalingskort og andre ydelser i forbindelse med betalingskort, der fastsætter reglerne for co-branding af deres betalingskort.

Det største danske co-branding/co-badging for betalingskort er Visa/Dankortet. Der er i dag udstedt ca. 2,7 mio. Visa/Dankort, hvilket svarer til omkring 70 pct. af de udstedte Dankort. Dankortets co-branding med Visa afskærer bankerne fra at co-brande Dankortet med andre internationale betalingskort. Det er endvidere forbudt Dankort at co-brande med andre betalingskort så som detailhandelskort, etc.

I Danmark er det især MasterCard, der som international kortsystem co-brander med andre kortsystemer som ikke er bankrelaterede, dog med en enkelt undtagelse: Diners Club Danmark er co-branded med Eurobonus kortet sammen med SAS. Visa co-brander i Danmark alene med Dankort. I tabel 7.1 er vist MasterCard's co-branding med danske virksomheder. LO har endvidere meddelt, at LO Plus A/S også vil udstede et MasterCard til deres medlemmer.

I tabellen er ikke nævnt de internationale betalingskort, der udstedes af bankerne, selv om der er tale om kort, der indeholder såvel den udstedende banks som MasterCards logo. Disse kort kan benyttes som betaling i de forretninger, der har indgået aftale om at modtage de respektive internationale betalingskort. Derudover kan kortene benyttes til kontanthævning i ATM'erne³⁷ og til betaling i forretninger, der har en indløsningsaftale om MasterCard. Disse kreditkort giver ofte kortholder en eller anden ekstra fordel (ud over en vis rentefri kredit) i form af rejseforsikring, forsikring af køb af dyre forbrugsvarer, adgang til lounges, etc.

Ud over de ovennævnte bankrelaterede betalingskort findes der i Danmark en række kreditkort, der for de fleste tilfældes vedkommende er detailhandelskort. Det kan være et kreditkort udstedt af f.eks. benzinselskaber, forretningskæder med henblik på dels at lette kundens betaling, når denne køber benzin, men også at tilbyde en række andre goder i forbindelse med kortet for at sikre kundernes loyalitet.

En del af disse kort er co-brandede kort, hvor forretninger og organisationer er gået i samarbejde om at udstede fælles betalingskort, der kan benyttes i samtlige parteres forretninger eller i forretninger, der er beliggende i samme butikcenter eller bydel, f.eks. VEKO-kortet, City2-kort, mv.

---

³⁷ Automatic Teller Machines = bankernes pengeautomater.

Tabel 7.1 MasterCard's co-branding i Danmark pr. november 2007¹⁾

Kort	Co-brands udover MasterCard	Udsteder
AcceptCard Mastercard	AcceptCard	GE Money Bank
Shell MasterCard	Shell	City Bank
FDM MasterCard	FDM	Lån og Spar Bank
SAS EuroBonus ²⁾	SAS	SEB Banken
Opel MasterCard	Opel, HydroTexaco, DTFT Travel	SEB Banken
LIC MasterCard	LIC og Q8	Lån og Spar Bank
COOP MasterCard	COOP, Irma og Fakta	EnterCard Danmark

Kilde: diverse hjemmesider

1) I denne tabel er kun medtaget eksempler på MasterCard, der er co-branded med andre parter end pengeinstitutter. Flere danske pengeinstitutter udsteder egne Mastercard.

2) Diners Club Danmark co-brander også med SAS om Eurobonus kort.

De benzinselskaber, der opererer i Danmark, har i dag ikke i særlig stor udstrækning indgået co-branding samarbejde om fælles kort. HydroTexaco og Uno-X udsteder i fællesskab et kundekort, der kan bruges til køb af benzin hos begge selskaber. Shell Express (tidligere Metax) og Shell er gået sammen om et fælles MasterCard. Derimod er der hos flere af selskaberne samarbejde om at udstede kundekort, der kan benyttes hos benzinstationer i flere lande, f.eks. i Europa eller de nordiske lande.

7.3 Regler og praksis for co-branding i medlemslandene

Ifølge Kommissionen er reglerne og praksis ved co-branding i de enkelte medlemslande meget forskellige. Det gælder både mellem de enkelte nationale betalingssystemer og landene imellem.

Der er ikke i medlemslandene speciel lovregulering for co-branding, f.eks. forbud mod eller begrænsninger af co-branding i forbindelse med betalingskort. Co-branding samarbejdet er dog omfattet af såvel EU's konkurrencelovning som de enkelte medlemslandes konkurrencelovgivning.

Det er således i høj grad op til aktørerne på kortmarkedet selv at fastsætte regler for at deltage i co-branding. Reglerne for co-branding afhænger ofte af, hvilken branche udsteder tilhører, og hvilke korttyper, der er tale om. Det afhænger endvidere af, om der er tale om finansielle virksomheder eller andre virksomheder, der normalt ikke udbyder betalingstjenester. Det kan også afhænge af virksomhedsstrukturen, om der er tale om egentlig ejerskab, medlemskab, licenser eller andet. Ved netværk baseret på medlemskab eller licenser er regler om co-branding ofte inkorporeret i licensaftaler eller medlemsregler m.v.

Det er ikke usædvanligt, at der specielt for finansielle netværk er forbud mod at co-brande med konkurrenter, ikke-medlemmer eller virksomheder fra andre brancher. I andre tilfælde er systemerne ikke underlagt egentlige forbud eller begrænsninger for co-branding, men kan frit vælge co-branding koncepter på case-to-case basis.

Omkring en tredjedel af de adspurgte i en undersøgelse, som Kommissionen foretog i 2005³⁸, har oplyst, at de ikke har nogen regler, der regulerer eller begrænser co-branding

I de tilfælde, hvor der findes regler og begrænsninger, gælder det typisk, at kortsystemer, der er baseret på licenser eller medlemskab, har regler om co-branding som en del af licens- eller medlemskabsregler. I nationale betalingsnetværk vil disse endvidere ofte også være begrænset af co-branding regler i de internationale kortsystemer, de co-brandet med.

Der er ofte forbud mod at co-brande med direkte konkurrenter, såvel nationale og internationale kortsystemer. Debet- og kreditkortsystemer i EU-regi anses ikke for at være direkte konkurrerende systemer. Et nationalt debetbetalingskortsystem betragtes heller ikke som direkte konkurrent til et internationalt debetbetalingskortsystem.

I lande med flere nationale debetsystemer er der ofte forbud mod at co-brande mellem disse. Det skyldes, at medlemskabsregler forbyder finansielle institutioner at være medlemmer af flere systemer på samme tid. Det er forskelligt i medlemslandene, om nationale bankrelaterede debetkortsystemer tillader co-branding med ikke-bankrelaterede kortsystemer. Det kan endvidere også afhænge af reglerne for internationale betalingskort, hvis de co-brandet med disse.

Såvel i Danmark som i resten af medlemslandene har der i de senere år været en stigende tendens til co-branding mellem internationale betalingskort og nationale betalingskort, såvel bankrelaterede kort som andre kort. Det er specielt MasterCard, der er gået ind i co-branding med ikke-bankbaserede udstedere af betalingskort.

---

³⁸ I forbindelse med indsamling af data til rapporten har Kommissionen i 2005 udsendt spørgeskemaer til et repræsentativt udvalg på 203 udstedere og indlødere. Kommissionen, Communication From the Commission, Sector Inquiry under Art. 17 of Regulation 1/2003 on retail banking (Final report), January 2007.

Ordliste

ATM (Automated Teller Machine)

En hævekortautomat/kontantautomat, hvorfra der med et betalingskort eller et hævekort kan hæves kontanter fra kortholders konto. ATM kan også tilbyde andre serviceydelser, f.eks. regningsbetaling.

Autorisation

En proces, der sikrer, at en transaktion kan accepteres. Dvs. sikre at betalingsmodtager kan modtage kortet, og at kort ikke er stjålet eller lukket. I nogle tilfælde sikres også, at der er overensstemmelse mellem kortet og PIN-kode.

Betalingsmiddel

Betalingsmidler er midler, der kan benyttes til at erhverve varer eller tjenesteydelser, foranledige overførsler af beløb, hæve penge eller foretager andre betalingstransaktion.

Betalingsmodtager

Den forretning mv., der modtager betaling med et betalingskort for varer og tjenesteydelser.

Cash Back

Ved cash-back (eller ”hæve over beløbet”) forstås transaktioner, hvor en forretning i forbindelse med salg af varer og tjenester på kundens anmodning udbetaler et kontant beløb, der ligger ud over betalingen for disse ydelser.

CAT (Costumer Activated Terminal)

Ubetjente betalingsautomater, hvor forbrugere kan betale for en vare- eller tjenesteydelse. F.eks. ved Storebælt og Øresund samt i trafikelskabernes billetautomater.

Chipkort (Card)

Betalingskort, der indeholder en eller flere computerchips, der indeholder integrerede kredsløb eller en processor, som kan bruges til at lagre oplysninger, dataopsamling ved brug af kortet, løbende opdatering etc.

CNP

Card Not Present, hvor en transaktion foretages uden fysisk brug af et betalingsmiddel, f.eks. på internettet og ved telefon- og postordresalg.

Co-badged betalingkort

Et betalingskort, der er udstedt i et samarbejde mellem et internationalt kortsystem og et nationalt kortsystem, f.eks. Visa/Dankortet, hvor Visa-delen bruges internationalt og Dankortdelen nationalt.

Co-branded betalingskort

Kort der udstedes i fællesskab af virksomheder. F.eks. et MasterCard, der er udstedt sammen med et LIC-kort. Kortet er typisk forsynet med begge partners logo.

Debetkort

Et betalingskort, der er knyttet op til en konto, hvorfra der løbende trækkes beløb. F.eks. et Dankort.

Detailkort

Betalingskort udstedt af detailhandlen, f.eks. af et stormagasin som Magasin eller af en sammenslutning af forretninger. Kortet kan ofte kun benyttes i bestemte forretninger. Der er som regel tale om et kreditkort.

EMV (standarder)

Fælles standarder for terminaler, der skal kunne læse microchip. Standarderne er udviklet af Europay, MasterCard og Visa

Fall-back

"Fall-back" gebyr er et multilateralt interbankgebyr mellem kortudsteder og indløser. Der finder anvendelse, når andet ikke er aftalt. Anvendes f.eks. af Visa i lande, hvor brugen af NDR-relger ikke er forbudt af nationale myndigheder.

Forudbetalt kort

Kort med en oplagret værdi, som kunden har betalt for ved oprettelse/køb af kortet. Kortindehaveren kan bruge kortet til at betale med. Beløbet fratrækkes løbende.

Fysisk handel

Almindelig handel i en forretning. I betalingskortlovens forstand skal to betingelser være opfyldt, for at der er tale om fysisk handel. For det første skal både kortholder og betalingsmodtager være fysisk til stede. For det andet skal betalingstransaktionen ske ved brug af et betalingskort, som ikke er forudbetalt, og der skal samtidig anvendes PIN-kode, underskrift eller anden sikker identifikation.

GPRS

GPRS er en forkortelse for Generel Packet Radio Service, der er en standard for mobil datakommunikation over GSM mobilnettet.

Honour-All-Cards-Rule/Handle-All-Cards-Rule (HACR)

HACR er en klausul i indløsningsaftaler, der forpligter betalingsmodtageren til at acceptere andre betalingskort inden for det pågældende betalingskortsystem.

Hævekort

Et kort, der kan benyttes til at hæve kontanter med i ATM-automaterne. F.eks. pengeinstitutternes egne kontokort.

Ikke-fysisk handel

Handel, hvor en af parterne ikke er fysisk tilstede. Typisk ved internethandel, fjernsalg eller postordre. Der er også tale om ikke-fysisk handel ved selvbetjente benzinautomater, hvor der betales med betalingskort eller ved Storebælt, når der bruges Brobizz.

Indløser

En virksomhed eller organisation, der indgår aftale med betalingsmodtager om tilslutning til et betalingssystem.

Interbank gebyr (interchange fee)

En afgift, der typisk betales af indløser til udsteder ved indløsning af kreditkort, som en andel af omkostningerne ved at driften af et kortsystem.

Kortholder

Den, der indgår aftale med udsteder om brugen af betalingsmiddel, eller den, der i forhold til udsteder er retmæssig bruger af et forudbetalt betalingsmiddel.

Kortudsteder

Den, som brugeren (kortholder) indgår aftale med om udstedelsen eller anvendelsen af betalingsmiddel.

Kreditkort

Et betalingskort, der giver kunden ret til at bruge et vist beløb over en periode. Ved periodens udløb skal kunden indbetale beløbet eller en del heraf til udsteder. F.eks. et Diners Clubkort eller et Acceptkort

Multilateralt Interchange Fees (MIF)

Interbankgebyrer for grænseoverskridende betalinger med betalingskort, der er fast centralt af udsteder for samtlige kort.

No-Discrimination-Rule (NDR)

NDR er en klausul, der anvendes i indløsningsaftalen mellem kortindløser og betalingsmodtager. NDR forbyder betalingsmodtageren at tage højere pris eller særlige gebyrer hos de kunder, der betaler med det pågældende betalingskort.

Off-line

En transaktion hvor der bruges papirnotaer, eller hvor terminalen ikke har direkte forbindelse med en datacentral. Dataene opsamles (bundles) og afsendes f.eks. en gang om dagen til indløser eller en datacentral, der så sender dataene videre til indløser (router). Nogle off-line terminaler kan verificere PIN-koder og foretage autorisationer.

On-line

En transaktion, hvor terminalen har konstant og direkte forbindelse med et netværk med adgang til kortholders konto.

PIN-kode

Personlig Identifikations Nummer, en kode baseret på tal, som kortholder får udleveret i forbindelse med oprettelsen af et betalingskort. PIN-koder er personlige.

PIN-terminaler

Terminaler, hvor kortholder identificerer sig og accepterer betalingen ved at benytte PIN-kode.

POS-terminaler

Point Of Sale. Brugen af kort i en forretning eller andet handelssted. Informationerne om transaktionen kan enten sendes elektronisk eller på papir, f.eks. ved brugen af en "fluesmækker". Terminaler, der elektronisk sender informationer til indløser eller indsamler, kaldes ofte også EFTPOS (se forklaring).

PSAM

Purchase Secure Application Module er et chipbaseret sikkerhedsmodul. Specifikationerne er udarbejdet af PBS A/S og VISA med udgangspunkt i EMV (Europay, MasterCard and Visa IC Specification) og CEPS (Common Electronic Purse Specification). PSAM specifikationerne bygger på det princip, at informationer vedrørende indløsning som hovedregel ikke ligger i selve terminalen, men i sikkerhedsmodulet.

SEPA

Single Euro Payment Area, som er det fælles betalingsområde for betalinger i euro.

Udsteder

Den virksomhed, der udbyder og udleverer betalingskort til kortholderen. Udsteder fastsætter betingelserne for at få betalingskortet.

Åbent kortsystem

Ved et åbent kortsystem forstås en fireparts system, hvor der er en udsteder, en indløser, en betalingsmodtager og en kortholder og indløser. Modsat et tre parts system, hvor indløser og udsteder er samme fysiske eller juridiske person.